

Rättsfall om dikning

HILJA AUTTO

GUIDE 4 | 2022

RÄTTSFALL OM DIKNING

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten

Ombrytning: UF-Centret

ISBN 978-952-398-030-3 (PDF)

ISSN-L 2242-2927

ISSN 2242-2935 (webbpublikation)

URN:ISBN:978-952-398-030-3

www.doria.fi/ely-keskus

Innehåll

1. Inledning	2
2. Reglering av dikning	3
3. Rättsfall om dikning	5
Lagvalsfrågor	5
Behörighet, hörande och andra frågor gällande förfaranden	15
Fastställande av baddens status	30
Rätt till dikning, beständigheten av en rätt som gäller dikning och genomförande av dikning	34
4. Slutord	45
5. Källor	46
Bestämmelser	46
Rättsfall enligt ämnesområde	46
Litteratur	47
Förkortningar	48
Bildförteckning	48

1. Inledning

Utredningen innehåller information om regleringen av och avgörandepraxis i anslutning till dikning. I utredningen presenteras och tolkas i huvudsak utvalda beslut av högsta förvaltningsdomstolen (HFD) och förvaltningsdomstolen (FD). Bland fallen finns även regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas (NTM-centralernas) avgöranden. Syftet med utredningen är att ge kommunala miljö- och vattenmyndigheter och NTM-centralens vattenexperter information om rättspraxis gällande dikning. Avsikten är inte att erbjuda en täckande sammanställning av lagtolkningsproblem i samband med dikning, utan att behandla vissa tematiska helheter som ofta orsakar tolkningsproblem. Utredningen är inte rättsligt bindande och den ska i första hand förstås som en databas över rådande avgörandepraxis. I samband med alla avgöranden måste bestämmelserna i lagen och fallets individuella särdrag alltid beaktas.

Till lagstiftningen om dikning förknippas många problematiska punkter. Tillämpningsområdena för vattenlagen, miljöskyddslagen och markanvändnings- och bygglagen är delvis överlappande, vilket leder till lagvalsproblem och samtidigt även till avgränsningsproblem i olika administrativa förfaranden.¹ Dessutom används i regleringen av dikning definitioner, vars gränsdragningar orsakar tolkningsproblem: skillnaderna i definitionerna av utfallsdike, dike, bäck och rännil samt skillnaderna mellan dräneringsvatten, dagvatten och avloppsvatten. Också behörighetsfrågor kan medföra utmaningar för tolkningen. I denna utredning

presenteras rättsfall i anslutning till dessa frågor. Ämnesområdena har valts särskilt med tanke på de kommunala myndigheternas informationsbehov.

Utredningen har gjorts av en juridikstuderande som en del av praktiken i anslutning till studierna. Utredningen har kommenterats och i dess finslipande har stöd getts av gruppchef Sari Yli-Mannila samt vattenhushållningsexperterna Outi Leppiniemi och Marko Ojamaa från NTM-centralen i Södra Österbotten samt vattenhushållningsexpert Ilkka Närhi från NTM-centralen i Sydöstra Finland. Skribenten vill också tacka förvaltningsrättsdomare Lasse Känsälä för kommentarer och korrigeringsförslag samt vattenhushållningsexpert Mauri Keränen för tolkningshjälp i frågor som gäller fastställande av bäddens status.

¹ [MiUB 22/2010 rd – RP 277/2009 rd](#), MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 22/2010 rd, Regeringens proposition med förslag till reform av vattenlagstiftningen, s. 10

2. Reglering av dikning

Enligt 5 kap. 1 § 1 mom. i [vattenlagen](#) (587/2011, VL) avses med dikning åtgärder i avsikt att torrlägga mark eller annars avleda vatten som hindrar användningen av ett område. Sådana åtgärder är att anlägga ett dike och att utvidga eller räta ut ett dike, en rännil eller en bäck. Som dikning behandlas också en åtgärd som inte uppfyller rekvisitet för projekt för sänkning av vattenståndet och på vilket bestämmelserna om ändring av vattenståndet i VL 6 kap. därför inte tillämpas (VL 5 1 §). Dikningen är förknippad med många särdrag på grund av att torrläggning av marken kan vara nödvändig för fastigheten, men samtidigt kan den orsaka andra intressenter olägenheter i form av översvämning eller för att underhållet av bäddar försvåras. Bestämmelserna om dikning innehåller även grannrättsliga frågor, eftersom dikningen kan förutsätta att markägarna i dikesområdet samarbetar.²

Kapitel 5 i vattenlagen gäller dikning och tillämpas både på själva dikningen och på användningen och underhållet av diken. Dike definieras inte direkt i vattenlagen, men i regeringens proposition om reform av vattenlagstiftningen konstateras att alla öppna bäddar och rör som är avsedda att torrlägga mark eller annars avleda vatten som hindrar användningen av ett område räknas som diken. Med dike avses således öppna diken och täckdiken men också avlopp som är avsedda att leda dag- eller dräneringsvatten.³ Vattenlagen är känd för sin svårbegriplighet och detta syns också i regleringen av dikning. När den nya vattenlagen stiftades var målet att förtydliga vattenlagen som genomgått flera delreformer,⁴ men även den nya vattenlagen

innehåller flera punkter som innebär tolkningsmässiga svårigheter.

Valet av tillämplig lag medför ständigt svårigheter i dikningsfrågor, eftersom regleringen av dikningen har spridits till flera olika lagar. Lagvalsfrågorna gäller i huvudsak gränsytor mellan vattenlagen, [markanvändnings- och bygglagen](#) (132/1999, MBL) och [miljöskyddslagen](#) (527/2014, MSL). Markanvändnings- och bygglagens tillämpningsområde omfattar utöver markområden även vattenområden. Kapitel 13 i markanvändnings- och bygglagen innehåller särskilda bestämmelser om dagvatten som tillämpas på hantering av regn- eller smältvatten (dagvatten) som ansamlas på markytan och på byggnadstak eller andra ytor i bebyggda områden. Beroende på situationen tillämpas på dikning i detaljplaneområden antingen markanvändnings- och bygglagen eller vattenlagen. På grund av tolkningssvårigheterna mellan lagarna kan det avgörandet av dikningsfrågor i detaljplaneområden orsaka problem. Detta behandlas närmare i avsnitt 3.

Enligt 1 kap. 7 § i vattenlagen är behörigheten i dikningsärenden delad mellan regionförvaltningsverket, den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och dikningsförvaltningen. Närings-, trafik- och miljöcentralen (statlig tillsynsmyndighet) och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten är de i vattenlagen avsedda tillsynsmyndigheterna. I korthet ansvarar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten för vissa meningskiljaktigheter i fråga om dikning och för att behandla ansökningsärenden gällande dikning, regionförvaltningsverket för tillståndsärenden och dikningsförvaltningen för dikningsprojekt som är gemensamma för flera fastigheter och för vilka det krävs en plan och

2 Hollo 2021, s. 284–285.

3 RP 277/2009 rd, s. 90.

4 RP 277/2009 rd, s. 6.

bestämning av kostnadsandelarna.⁵ Den kommunala miljöförmyndigheten är inte tillståndsmyndighet.⁶

Vattenlagen innehåller flera tolkningsmässiga definitioner som skapar tolkningsproblem för de myndigheter som tillämpar lagen. Till exempel orsakar de tolkningsmässiga definitionerna av dike, utfalldike, rännil och bäck regelbundet tolkningsproblem. I vattenlagen definieras rännil och bäck och i [statsrådets förordning om begränsning av vissa utsläpp från jordbruk och trädgårdsodling](#) (1250/2014, den s.k. nitratförordningen) definieras utfalldike. Dike definieras inte i vattenlagen, men däremot finns en definition i [regeringens proposition med förslag till reform av vattenlagstiftningen](#) (RP 277/2009 rd, s. 90). Fastställandet av bäddens status är en viktig fråga för att man till exempel ska kunna sätta rätt skyddsavstånd enligt nitratförordningen när man planerar gödselstadens plats. Enligt nitratförordningen ska skyddsavståndet vara minst 25 meter från ett utfalldike eller en rännil och 50 meter från vattendrag (t.ex. bäck).⁷ Om bädden inte definieras korrekt kan skyddsavståndet vara för litet eller saknas helt. Den kommunala myndigheten kan bli tvungen att ta ställning till bäddens status som vattendrag till exempel i situationer där en verksamhetsutövare som planerar en gödselstad behöver råd för att planera ett tillräckligt skyddsavstånd mellan gödselstaden och bädden. För att fastställa rätt skyddsavstånd är det viktigt att identifiera den aktuella bäddens rättsliga status, vilket kräver att man avväger bäddens fysiska kännetecken mot det juridiska rekvisitet för bäddar.

En utgångspunkt för bestämmelserna om dikning är fastighetsägarens rätt att vidta åtgärder för att avlägsna vatten som hindrar användningen av en fastighet.⁸ Rätten till dikning är dock inte obegränsad, utan principen om minimering av olägenheter, som gäller alla projekt enligt vattenlagen, ska beaktas. Vattenhushållningsprojekt ska genomföras och vattentillgångar

och vattenområden i övrigt användas så att allmänna eller enskilda intressen inte kränks på ett sätt som kan undvikas och dikningen ska genomföras så att inte någon annans område blir vattendränkt eller orsakas annan förlust av förmån (VL 2:7 och 5:7). Om förutsättningarna för detta uppfylls kan den kommunala miljöförmyndigheten ge nyttotagaren rätt att leda in vatten eller anlägga ett dike (VL 5:9.1). Rätt till dikning kan beviljas, om den behövs för en ändamålsenlig torrläggning av marken eller för förebyggande av att någon annans område blir vattendränkt eller orsakas annan förlust av förmån. (VL 5:9.2)

Det är viktigt att säkerställa beständigheten av de nyttjanderätter som tjänar dikningen och de avtal som stödjer dem med tanke på förhållandenas beständighet. Därför har det föreskrivits att rätten att anlägga ett dike på annans mark och att leda in vatten i annans dike som grundar sig på ett skriftligt avtal mellan parterna eller på ett myndighetsbeslut avseende placeringen som avses i VL 5 kap. 9 § gäller oberoende av senare förändringar i äganderätten till fastigheterna (VL 5:11.1). Vattenlagen innehåller också bestämmelser om de allmänna skyldigheterna för den dikande (VL 5: 7–8). Den allmänna skyldigheten enligt vattenlagen är att när ett dike har anlagts ska nyttotagaren eller nyttotagarna se till att underhålla diket. Om det har bildats en dikningssammanslutning för dikningen, åligger denna skyldighet sammanslutningen (VL 5:8). Frågor kring rätt till dikning och dess beständighet samt genomförandet av dikningen behandlas mer ingående i avsnitt 3.4.

I nästa kapitel presenteras regleringen av dikning och rättsfall enligt ämnesområde, vilka är 1) lagvalsfrågor 2) behörighet, hörande och andra frågor gällande förfaranden, 3) fastställande av bäddens status samt 4) rätt till dikning, beständigheten av en rätt som gäller dikning och genomförande av dikning.

⁵ Keränen 2016, s. 13. Järvenpää & Savolainen 2015, s. 30.

⁶ Keränen 2016, s. 3.

⁷ 4 §, punkterna 3 och 4 i nitratförordningen.

⁸ RP 277/2009 rd, s. 89.

3. Rättsfall om dikning

Lagvalsfrågor

Såsom konstaterades ovan i inledningen, kan valet av tillämplig lag medföra svårigheter i dikningsfrågor. Lagvalsfrågorna gäller i huvudsak gränsytor mellan vattenlagen, markanvändnings- och bygglagen och miljöskyddslagen. Särskilt i detaljplaneområden orsakar gränsytor mellan vattenlagen och markanvändnings- och bygglagen tolkningssvårigheter.⁹ I det praktiska arbetet kan myndigheten bli tvungen att avgöra om det är markanvändnings- och bygglagen eller vattenlagen som ska tillämpas på frågan om placering av ett dike i ett detaljplaneområde.

Bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen samt vattenlagen har delvis varit överlappande på så sätt att i detaljplaneområde och i verksamhetsområdet för ett vattentjänstverk har i ärenden gällande placering av diken, avlopp eller vattenledningar båda lagarna kunnat tillämpas. Numera föreskriver båda lagarna om placeringen av diken och anordningar med inbördes hänvisningar. Huvudregeln är att beslut om beviljande av rätt fattas i enlighet med MBL 161 §.¹⁰ Detta lagrum tillämpas om det i ett detaljplaneområde finns behov av att på annans mark anlägga ett dike eller en skyddsvall eller pumpstation som behövs för dikningen i enlighet med 5 kap. 9 § 1 och 2 mom. i vattenlagen och inget avtal träffas om ärendet (MBL 161a.2 § och VL 5: 9.3). Ärendet ska dock avgöras i enlighet med bestämmelserna om dikning

i vattenlagen (VL5:9.3 och MBL 161 a.3 §) om ärendet gäller ett stranddetaljplaneområde enligt MBL, dikningen tjänar torrläggning av jord- och skogsbruksområden som finns anvisade i en detaljplan, dikningen till största delen sker utanför detaljplaneområde, dikningen medför olägenheter eller behov att avleda vatten för en fastighet som ägs av tredje man, eller dikningen kräver tillstånd av regionförvaltningsverket eller beslut vid en dikningsförrättning. Tillämpningen av MBL 161 § är endast begränsad till anläggning av dike, skyddsvall eller pumpstation enligt ovan. Rensning av en bäck eller rännil på någon annans mark i detaljplaneområde faller utanför tillämpningsområdet av denna lag och därmed följs i dessa situationer vattenlagen. (MBL 161a 2 §; VL 5:9.3) På dikning utanför detaljplaneområde tillämpas bestämmelserna i vattenlagen. Avgörandet i Vasa FD 25.6.2020 behandlar valet av tillämplig lag i detaljplaneområde.

I regleringen av dikning uppstår tolkningsfrågor också om ansvarsfördelningen i anslutning till underhållet av diket i såväl detaljplaneområden som generalplaneområden. På hantering av dagvatten och på dräneringsvatten tillämpas MBL 13a kap. Enligt MBL 103 e § ansvarar ägaren till eller innehavaren av en fastighet för hanteringen av fastighetens dagvatten till fastighetens gräns. Enligt MBL 103 b § avses med dagvattenhantering åtgärder för infiltrering, fördröjning, avledning, avloppshantering och behandling av dagvatten. Dagvattenhanteringen skulle omfatta alla åtgärder som är avsedda för detta, särskilt anläggning och underhåll av fastighetens dagvattensystem med beaktande av de allmänna målen för dagvattenhanteringen i den nya

⁹ Se nedan rättsfallet Vasa FD 25.6.2020, som ger en bra bild av tolkningsproblemen i MBL 161 a § och VL 5:9.

¹⁰ Hollo 2021, s. 300.

103 c §.¹¹ Enligt MBL 103 i § ansvarar kommunen för att ordna dagvattenhanteringen i detaljplaneområden och kommunen kan åta sig att ordna dagvattenhanteringen också i andra områden. I regeringens proposition om ändring av lagen om vattentjänster och av markanvändnings- och bygglagen konstateras att kommunens ansvar för ordnandet är avgränsat till detaljplaneområden och kommunen är inte skyldig att ordna centraliserat bortledande och centraliserad behandling av dagvattnet utanför detaljplaneområdena.¹²

I dikningsfrågor kan myndigheten bli tvungen att avgöra frågan om kvaliteten på och konsekvenserna av det vatten som leds. Dräneringsvatten, dagvatten och avloppsvatten avser vatten som avleds vid dikning och definitionerna av dessa finns i olika författningar. Frågan om kvaliteten på det vatten som avleds är viktigt bland annat för att identifiera rätt myndighet, eventuellt behov av tillstånd och rätt tillståndsförfarande. Termen dräneringsvatten kommer från vattenlagen, dagvatten från markanvändnings- och bygglagen och avloppsvatten från miljöskyddslagen. I vattenlagen används om vatten som avleds vid dikning termerna ”dräneringsvatten” och ”vatten som hindrar användningen av ett område”. Dessa uttryck klarlägger inte i vilken utsträckning vattnet som avleds vid dikning kan innehålla föroreningar och vad dess ursprung är.¹³ Som dagvatten räknas och med dagvatten jämföras regn- eller smältvatten som ansamlas på markytan och på byggnadstak eller andra ytor i bebyggda områden samt dräneringsvatten. Beroende på dagvattnets kvalitet kan avledande av dagvattnet orsaka förorening av miljön. Avgörandet i Vasa FD 2.6.2021 som presenteras nedan visar varför det är viktigt att myndigheten utreder kvaliteten på vattnet som avleds: om vattenkvaliteten inte utreds, kan man inte heller avgöra vilken

11 RP 218/2013 rd, s. 58.

12 RP 218/2013 rd, s. 60.

13 Hollo 2021, s. 288–290.

myndighet som är behörig eller frågor kring huruvida tillstånd behövs.

Enligt MSL 5 § i miljöskyddslagen avses med avloppsvatten vatten som kan orsaka förorening av miljön och som är vatten som inte längre används, vatten som avleds från ett förorenat område eller vatten som avleds från ett område vilket använts för verksamhet som medför risk för förorening av miljön. Bestämmelserna om vattenskydd i miljöskyddslagen gäller inte endast avledande av avloppsvatten, utan även förebyggande av utsläpp av andra typer av skadliga vatten, om följden kan vara förorening av vattendrag. Förorening eller risk för förorening orsakad av avledande av dagvatten kan medföra tillståndsplikt, och beroende på situationen ska tillstånd ansökas enligt vattenlagen eller miljöskyddslagen. Vid dikning, som inte är verksamhet för vilket det krävs miljötillstånd och som kan leda till förorening på ett vattenområde, krävs tillstånd enligt vattenlagen (VL 5:3). Om verksamheten för vilket det krävs miljötillstånd däremot omfattar dagvatten som kan orsaka förorening, meddelas bestämmelserna om förhindrande av förorening i ett tillståndsbeslut enligt miljöskyddslagen.¹⁴ Exempelvis gällde avgörandet i [Vasa FD 6.2.2018](#) frågan om det projekt som avsågs i anmälan om dikning skulle ha ett tillstånd enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen. Fallet presenteras närmare nedan.

Härnäst presenteras rättsfall om lagvalsfrågor.

14 Hollo 2021, s. 288–290. Se även Hulevesiopas, s. 30. Enligt 27 § 2 mom. i miljöskyddslagen krävs miljötillstånd för verksamhet som kan orsaka förorening av vattendrag, när det inte är fråga om ett projekt som är tillståndspliktigt enligt vattenlagen.

Vasa FD 25.6.2020, Diarienummer 00922/18/5205

Ämnesord: Tillämplig lag – Markanvändnings- och bygglag – Vattenlag – Dikning i detaljplaneområde – Rätt till dikning – Beständigheten av en rätt som gäller dikning – Inget skriftligt avtal om dikningen – Fördelning av dikningskostnaderna – Nyttotagare vid dikning

I ärendet yrkade ägaren till lägenhet A att kommunens tekniska nämnd ändrar torrlägningsdikets placering så att vattnen från grannfastighet B inte längre får avledas på samma sätt som tidigare via hans fastighet, eftersom diket hindrar odlingen av åkerskiften på fastigheten. Ägaren till lägenhet A ifrågasatte den rättsliga grunden för den tidigare genomförda dikningen, eftersom inget avtal hade ingåtts om dikningen. Fastigheterna hade tidigare bildat en enhetlig fastighet som ägdes av en markägare. Fastigheterna hade sedermera styckats och samma fastighetsägare hade anlagt ett dike som löper genom båda fastigheterna. Diket hade på den tiden anlagts för dränering av åkermark, men har senare tjänat torrläggningen av tomtområdena. Ägaren till grannlägenhet B ansåg att diket kan få vara kvar på sin nuvarande plats.

Kommunens tekniska nämnd beslöt att diket ska flyttas så att det först förlängs längs med fastighetsgränsen mot ån och sedan kröks längs med randen på skogsdungen, varvid en del av diket skulle vara kvar på den sida som tillhör lägenhet A. Tekniska nämnden konstaterade i sitt beslut att det är fråga om att leda dagvatten till ett befintligt, redan etablerat dike och att ärendet snarare gäller dikning än dagvattenhantering. Markanvändnings- och bygglagens paragrafer om dagvatten skulle kunna tolkas om det skulle vara fråga om avledning av dagvatten till markytan, byggnadstak eller

annan yta i ett bebyggt område eller om skillnad mellan fastigheternas höjdläge eller en särskild ytformation, jordart eller ytbeläggning som inte släpper igenom dagvatten. Tekniska nämnden ansåg att grannen med stöd av VL 5 kap. 11 § hade rätt att fortsätta avleda vatten i diket som löpte på markägarens sida eftersom grannfastigheterna tidigare varit samma fastighet.

Ägaren till lägenhet A överklagade tekniska nämndens beslut till förvaltningsdomstolen och ifrågasatte rätten att avleda vatten via hans fastighet. Enligt honom hade ägaren till lägenhet B inte rätt att avleda vatten via hans fastighet och beslutet grundade sig på felaktig tillämpning av lagen, eftersom det aldrig har ingåtts något skriftligt avtal om anläggning av diket och fastigheterna var styckade och det i den gällande detaljplanen inte fanns någon anteckning om diket eller rätten. Enligt ägaren till lägenhet A kunde beständigheten av en rätt som gäller dikning enligt VL 5 kap. 11 § inte tas som utgångspunkt för beslutsfattandet, eftersom diket hade anlagts först efter styckningen. FD avslog besvären på följande grunder: Enligt VL 5 kap. 11 § 1 mom. gäller rätten att anlägga ett dike på annans mark och att leda in vatten i annans dike som grundar sig på ett skriftligt avtal mellan parterna eller på ett beslut som avses i 9 § oberoende av senare förändringar i äganderätten till fastigheterna. Enligt 2 mom. i samma lagrum anses ett dike ha blivit anlagt på annans mark med stöd av avtal om ett dike som tidigare har funnits på endast en fastighets område till följd av en ändring i fastighetsindelningen kommer att ligga på flera fastigheters områden och inget annat har överenskommit eller bestämts. På ett sådant dike tillämpas det som föreskrivs i 1 mom.

FD avslog ägaren till lägenhet A:s besvär. Dikningen anses ha blivit anlagd på annans mark med stöd av avtal, eftersom det handlar om ett dike som tidigare har funnits på endast en fastighetsområde och som till följd av en ändring i fastighetsindelningen ligger på flera fastighetsområden (VL 5:11). Med andra ord skyddas beständigheten av rätten som gäller dikning. FD ansåg att ärendet i fråga om placeringen av diket borde avgöras i enlighet med markanvändnings- och bygglagen, eftersom diket låg i ett kvartersområde för fristående småhus (AO), i ett område för närrecreation (VL) samt i ett område reserverad för gång- och cykeltrafik (pp/jk). I fråga om andra omständigheter än de som gäller placeringen av diket ska beslutet fattas i enlighet med vattenlagen. FD ansåg att tekniska nämndens beslut hade fattats i enlighet med markanvändnings- och bygglagen i fråga om placeringen av diket och i enlighet med vattenlagen i fråga om andra omständigheter, såsom kostnadsfördelningen.

Enligt VL 5 kap. 9 § 3 mom. tillämpas på ärenden som gäller beviljande av sådan rätt som avses i 1 mom. 2 punkten på detaljplaneområden 161 a § 2 och 3 mom. i markanvändnings- och bygglagen, om inte 1) ärendet gäller ett stranddetaljplaneområde som avses i 10 kap. i markanvändnings- och bygglagen, 2) dikningen tjänar torrläggning av jord- och skogsbruksområden som finns anvisade i detaljplanen, 3) dikningen till största delen sker utanför detaljplaneområdet, 4) dikningen medför olägenheter eller behov att avleda vatten för en fastighet som ägs av tredje man, eller 5) dikningen kräver tillstånd av tillståndsmyndigheten eller beslut vid en dikningsförrättning.

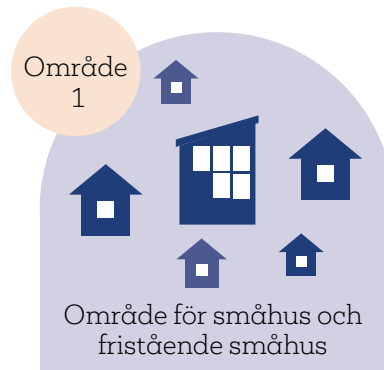
Med andra ord innebär bestämmelsen att man på dikning i detaljplaneområden i regel tillämpar markanvändnings- och bygglagen och i de situationer som räknas upp i punkterna 1–5 vattenlagen. Om inget av de ovan nämnda punkterna 1–5 uppfylls ska alltså huvudregeln följas. I det aktuella fallet uppfylldes inget av förutsättningarna i VL 5 kap. 9 § 3 mom. och därför skulle avgörandet göras i enlighet med huvudregeln, det vill säga med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Hade diket legat på ett område som enligt detaljplanen är jord- och skogsbruksområde, hade bestämmelsen varit tillämplig och vattenlagen hade tillämpats även på frågan om placering av diket. Dessa regler gäller alltså i detaljplaneområden, i generalplaneområden avgörs ärendet enligt vattenlagen.

Bilden nedan illustrerar tillämpningen av VL 5:9 och MBL 161 a §:

Reflektionsuppgift:

Båda områdena (1 och 2) ligger i ett detaljplaneområde och där finns ett dike. Båda fallen handlar om att flytta diket. Diket ligger på fastigheter som ägs av grannarna A och B. Område 1 har beteckningen område för småhus och fristående småhus och område 2 beteckningen jord- och skogsbruksområde.

Vilken lag ska tillämpas på frågan om flyttning av diket i område 1 och i område 2? Och vilken lag ska tillämpas på kostnaderna för flyttning av diket?

Svar:

På område 1 tillämpas på placeringen av diket markanvändnings- och bygglagen och kostnadsfrågan avgörs enligt vattenlagen.

På område 2 tillämpas vattenlagen både på placeringen av diket och på kostnadsfrågan.

Bild 1. Illustrerad reflektionsuppgift om tillämpning av VL 5:9 och MRL 161 a §.

Bilden ovan illustrerar förhållandet mellan vattenlagen (VL 5: 9) och markanvändnings- och bygglagen (MBL 161 a §) i detaljplaneområden. Reflektionsuppgiften lyder som följer: Båda områdena (1 och 2) ligger i ett detaljplaneområde och där finns ett dike. Båda fallen handlar om att flytta diket. Diket ligger på fastigheter som ägs av grannarna A och B. Område 1 har beteckningen område för småhus och fristående småhus och område 2 beteckningen jord- och skogsbruksområde. Vilken lag ska tillämpas på frågan om flyttning av diket i område 1 och i område 2? Och vilken lag ska tillämpas på kostnaderna för flyttning av diket? Svaret är följande: på område 1 tillämpas på placeringen av diket markanvändnings- och bygglagen och kostnadsfrågan avgörs enligt vattenlagen, medan på område

2 tillämpas vattenlagen både på placeringen av diket och på kostnadsfrågan. Motiveringen är att för område 2 uppfylls förutsättningarna för tillämpande av vattenlagen i ett detaljplaneområde, eftersom det är fråga om dikning som betjänar torrläggningen av jord- och skogsbruksområden som anvisats i detaljplanen (VL 5: 9.3.2 punkten). I VL 5 kap. 9 § 3 mom. nämns däremot inte områden för småhus och fristående småhus och därför kan vattenlagen inte tillämpas på område 1, utan här tillämpas markanvändnings- och bygglagen. Bilden ska inte förstås som en lösningsanvisning i praktiska tolkningsfrågor, utan i varje situation ska bestämmelserna i lagen och fallets individuella särdrag beaktas.

HFD 16.9.2011, Liggare 2645, Diarienummer 3916/1/09

Ämnesord: Dagvatten – Regnvattenavlopp – Rördike – Tillämplig lag – Behörighet – Kommunal byggnadstillsynsmyndighet – Kommunal miljö-
vårdsmyndighet – Markanvändnings- och bygglag – Vattenlag – Dikning – Avloppsplan

Fallet handlade om att ägarna till tomterna A och B yrkade av byggnadsnämnden att ett regnvattenavlopp skulle genomföras på granntomten C enligt en plan som hade fastställts år 2000 och att en senare godkänd vatten- och avloppsplan skulle upphävas. Enligt den senare godkända planen skulle avledandet av grannens regnvatten ske via rör och en brunn på fastigheterna på tomterna A och B. A och B hade inte gett sitt samtycke som grannar till att använda det regnvattenrör och den regnvattenbrunn som låg på deras tomter för avledande av regnvatten från tomt C. Byggnadsnämnden avslog yrkandet med hänvisning till bestämmelserna om placering av ledningar enligt MBL 161 och 162 § samt 81 § i markanvändnings- och byggförordningen. FD upphävde byggnadsnämndens beslut och förde över ärendet till den kommunala miljö- och hälsomyndigheten för avgörande, eftersom den ansåg att ansökan inte avsåg ett ärende som gäller placering av ledningar, vilket hör till byggnadsnämndens behörighet, och inte heller om skyldigheten enligt MBL 161 § att tillåta att en ledning som betjänar en annan fastighet placeras på någon annans mark. Däremot kunde det vara fråga om rätt till dikning enligt GVL 6 kap. och i synnerhet om rätt enligt 9 § i samma kapitel att för torrläggning av mark inleda vatten i någon annans rördike.

Enligt HFD hade placeringen av ledningen på området för tomt A inte beslutats med stöd av MBL 161 § och någon rätt eller servitut för placeringen hade inte heller inrättats varken med stöd av någon annan lagstiftning eller med stöd av samtycke. Byggnadsnämndens beslut, som hade meddelats med anledning av att ägarna till tomterna A och B hade anhängiggjort ärendet, skulle inte heller anses vara ett sådant beslut som avses i MBL 161 eller 162 §. Enligt HFD utgjorde den plan som vattentjänstverket hade godkänt ingen rättslig grund för att ansluta tomtens rörsystem till ett regnvattenavlopp på området för en annan tomt. Rätt att inleda dräneringsvatten i någon annans rörledning som används för att leda vatten kan utan ledningsägares samtycke ges endast med stöd av GVL 6 kap. 9 §. Den behöriga myndigheten i ärendet var den kommunala miljö- och hälsomyndigheten, som i ett dikningsärende på basis av GVL 6 kap. 4 § samtidigt kan besluta om placering av regnvattenavlopp på någon annans fastighet och där även på någon annan plats. För avgörandet av ärendet hade det ingen betydelse om fastigheterna finns i ett detaljplaneområde. Ansökan avsåg inte ett ärende som gäller placeringen av ledningar, vilket hör till byggnadsnämndens behörighet, och inte heller skyldigheten enligt MBL 161 § att tillåta att en ledning som betjänar en annan fastighet placeras på någon annans mark. Däremot kunde det vara fråga om rätt till dikning enligt GVL 6 kap. och i synnerhet om rätt enligt 9 § i samma kapitel att för torrläggning av mark inleda vatten i någon annans rördike. På dessa grunder var FD:s beslut att överföra ärendet till den kommunala miljö- och hälsomyndigheten korrekt.

Vasa FD 2.6.2021, Diarienummer 00990/19/5211

Ämnesord: Tillämplig lag – Markanvändnings- och bygglag – Vattenlag – Miljöskyddslag – Sakfel – Bristfällig utredning – Detaljplan – Ansvar för dagvattenhantering

Ändringssökanden ansåg att staden avledde förorenande dagvatten till deras marker och vattenområden och att staden hade försummat sitt ansvar enligt MBL 103 i § för att ordna dagvattenhanteringen i detaljplaneområden. Ändringssökanden ansökte om förvaltningstvång hos regionförvaltningsverket, som med stöd av 21 § i förvaltningslagen hade överfört ärendet till den enligt sin uppfattning behöriga myndigheten, stadens miljöförvaltningsmyndighet. Ändringssökanden ansåg att RFV hade behörighet och borde ha avgjort ärendet. Ändringssökanden ansåg att det borde ha ansökts om tillstånd för dikningen hos tillståndsmyndigheten, eftersom dikningen orsakade ökad näringsämnesbelastning, med andra ord förorening i det mottagande vattenområdet. Således skulle inte heller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten ha haft beslutanderätt i ärendet. RFV motiverade överföringen av ärendet till den kommunala myndigheten med att dagvattenarrangemangen eller användningen av ett dike i regel inte förutsätter vattenhushållnings- eller miljöförhållning som beviljas av RFV. Ändringssökanden yrkade av förvaltningsdomstolen att RFV:s beslut skulle upphävas och ansökan om förvaltningstvång återförvisas till RFV för behandling.

FD ansåg att ärendet inte hade utretts i tillräcklig omfattning av RFV, eftersom man inte hade undersökt vattenkvaliteten, vilken påverkar lagvalet och fastställandet av den behöriga myndigheten. Med andra ord hade RFV begått ett sakfel, eftersom

de utredningar som låg till grund för beslutsfattandet var uppenbart bristfälliga (FL 31.1 §). RFV hade fattat beslut främst på basis av den utredning som sökandena lämnat in och i förtid avvisat ärendet, även om behörighetsfrågan inte hade kunnat avgöras på basis av utredningen. Enligt FL 31 § borde ha sett till att ärendet utreds tillräckligt och på behörigt sätt och skaffat sig den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras, och inte bara förlita sig på den utredning som sökandena lämnat. Av denna anledning upphävde FD beslutet och återförvisade ärendet till regionförvaltningsverket för ny behandling.

HFD 2014:79, Liggare 1599, Diarienummer 2811/1/12

Ämnesord: Tillämplig lag – Markanvändnings- och bygglag – Placering av avlopp och vattenledning – Vattenområde – Behov av tillstånd enligt vattenlagen – Beviljande av bestående nyttjanderätt – Företräde mellan lagar

Fallet handlade om huruvida kommunens tekniska nämnd kunde godkänna ansökan om placering av vatten- och avloppsledningen på botten av sjön Pirttijärvi enbart med stöd av MBL 161 §. Ledningarna skulle ha placerats på sjöbotten på en två kilometer lång sträcka i ett område som tillhörde delägarlaget i ett samfällt vattenområde och delägarlaget motsatte sig detta projekt. Kommunens nämnd godkände ansökan om placering av ledningen och delägarlaget överklagade ärendet till förvaltningsdomstolen. FD vidmakthöll nämndens beslut och delägarlaget överklagade ärendet vidare till högsta förvaltningsdomstolen. HFD upphävde nämndens och FD:s beslut och avslog tillståndsansökan. Med beaktande av

särskilt ledningssträckningens längd på sjöns botten, den utredning som erhållits om vattenmiljön och användningen av vattenområdet samt delvis även den risk för förorening av vattendraget som avloppet medför, skulle placeringen av vatten- och avloppsledningen kunna ha sådana följder att tillstånd för projektet borde ha sökts med stöd av VL 1 kap. 15 § och 1 kap. 19 §. Beslut om placering av ledningarna kunde således inte fattas med stöd av MBL 161 §.

I fallet hade ansökan om placering av vatten- och avloppsledning anhängiggjorts och ärendet avgjorts innan den nya vattenlagen stiftades, men avgörandet är fortfarande aktuellt.¹⁵ Den gamla MBL 161 § var tillämplig på både mark- och vattenområden, men i fallet fanns det grunder för att avgöra ärendet med ett tillståndsbeslut enligt vattenlagen. Ledningen kunde orsaka föroreningskonsekvenser och tillståndsprövningen enligt vattenlagen beaktade de olägenheter som orsakas i vattenmiljön och fördelarna med projektet i större utsträckning än beslutsprövningen enligt 161 § i MBL. Den nuvarande MBL 161 § är endast tillämplig på placering av ledningar på markområden och på placering av ledningar på vattenområden tillämpas vattenlagen. Ärendet skulle avgöras på samma sätt även med stöd av den nya lagen.

¹⁵ HFD konstaterar i sitt avgörande HFD 2014:79 följande: "Rättsläget kan till denna del inte anses ha ändrats heller genom lagen om ändring av markanvändnings- och bygglagen (589/2011) eller genom vattenlagen (587/2011).

Vasa FD 6.2.2018, Diarienummer 00337/15/5132

Ämnesord: Tillämplig lag – Miljöskyddslagen – Tillståndsplikt

I ärendet avgjordes med anledning av besvär huruvida det för ett projekt som avsågs i anmälan om dikning krävdes miljötillstånd enligt miljöskyddslagen. I fallet hade det gjorts en dikningsanmälan gällande åkerröjning. Finlands naturskyddsförbunds Österbottens distrikt har i sitt besvär gällande ett ärende om förvaltningstvång krävt att verksamhetsutövaren ska förpliktas att ansöka om miljötillstånd för dikning. NTM-centralen avlog naturskyddsförbundets ansökan med motiveringen att det i ärendet inte hade framförts sådana omständigheter i anslutning till förorening av vattendrag, baserat på vilka ett tillstånd enligt miljöskyddslagen borde krävas för projektet. Om dikningen borde det ändå ha gjorts en anmälan i enlighet med 5 kap. 6 § i vattenlagen, baserat på vilken det skulle ha krävts anläggning av vattenskydds konstruktioner. Naturskyddsförbundet yrkade att NTM-centralens beslut skulle upphävas med motiveringen att verksamheten förutsatte miljötillstånd. FD ansåg med stöd av 5 kap. 3 § i vattenlagen att dikning ska betraktas som ett sådant projekt som avses i vattenlagen vars föroreningskonsekvens för vattendraget ska behandlas som ett vattenhushållningsärende. Enligt VL 5:3 krävs för dikning och för användning och underhåll av dike tillstånd enligt vattenlagen av tillståndsmyndigheten, om dikningen, användningen eller underhållet kan leda till 1) förorening enligt 5 § 1 mom. 2 punkten i miljöskyddslagen på ett vattenområde eller 2) följder som avses i 3 kap. 2 §, med undantag för ändrad vattenföring i en bäck på grund av dikning som endast utförs på området ovanför bäcken. Enligt VL 3 kap. 10 § 3 mom. ska också

miljöskyddslagens bestämmelser om meddelande av tillståndsvillkor tillämpas när tillståndsvillkoren meddelas, om ett projekt som är tillståndspliktigt enligt vattenlagen medför i 5 § i miljöskyddslagen avsedd förorening av miljön i ett vattenområde eller risk för sådan förorening. I regeringens proposition med förslag till reform av vattenlagstiftningen (RP 277/2009 rd) anges som motivering till VL 3 kap. 10 § 3 mom. att också föroreningen av vattendraget eller risken för förorening ska beaktas i alla tillståndspliktiga vattenhushållningsprojekt. Ett vattenhushållningsprojekt som inte förutsätter tillstånd enligt vattenlagen på grund av sina konsekvenser för vattendraget men som kan medföra risk för förorening av miljön ska behandlas i den ordning som anges i miljöskyddslagen. På dessa ovan nämnda grunder kan dikning således inte förutsätta miljötillstånd på grund av den förorening av vattendrag som avses i ansökan om förvaltningstvång. Därför var ändring av NTM-centralens beslut inte befogad och naturskyddsförbundets besvär avslogs.

HFD 23.3.2016, Liggare 1012, Diarienummer 2930/1/15

Ämnesord: Tillämplig lag – Miljöskyddslag – Inledande av vatten i annans dike – Kvaliteten på vatten som leds – Avloppsvatten – Dagvatten

Fallet handlade om dikning och inledande av vatten i annans dike. Kommunens miljönämnd hade beviljat vattentjänstandelslaget rätt enligt VL 5 kap. 9 § och 14 § att leda in vatten i ett dike som låg på området för en lägenhet som ägs av A och från vilket vattnet leds vidare in i ett dikningsbolags dike. A och dikningsbolaget överklagade ärendet till förvaltningsdomstolen. Mellan parterna fanns meningsskiljaktigheter dels om inledande

av vatten in i annans dike, dels om kvaliteten på vattnet som skulle ledas: Enligt ändringssökanden var det fråga om avloppsvatten, medan den andra parten ansåg att det endast var fråga om "vanligt ytvatten". I fallet ansåg FD och HFD att vattnet som leddes var dels dagvatten, dels renade och infiltrerade avloppsvatten samt avloppsvatten som leds från marken till täckdiken. Enligt VL 5 kap. 1 § tillämpas bestämmelserna i kapitel 5 på dikning och på användning och underhåll av diken. Bestämmelserna i kapitlet tillämpas också på avledande av avloppsvatten i enlighet med miljöskyddslagen. För dikning och för användning och underhåll av dike krävs tillstånd enligt vattenlagen av tillståndsmyndigheten, om dikningen, användningen eller underhållet kan leda till förorening på ett vattenområde enligt 3 § 1 mom. 1 punkten i miljöskyddslagen (86/2000) (VL 5 kap. 3 §). FD och HFD ansåg att när man beaktar det långa avståndet för avledande av vattnet i förhållande till vattendrag, orsakar dikningen enligt en förhandsbedömning inte sådan förorening som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten i MSL, varför miljönämnden med beaktande av VL 5 kap. 3 och 5 § inte skulle ha varit den behöriga myndigheten i dikningsärendet. Därför utreddes avloppsreningsverkets eventuella behov av miljötillstånd inte i samband med behandlingen av detta ärende. Det fanns ingen grund för att upphäva eller ändra miljönämndens beslut och därför avslogs besvären.

Vasa FD 9.9.2021, Diarienummer 00161/19/5205

Ämnesord: Tillämplig lag – Markanvändnings- och bygglag – Vattenlag – Behörighet – Detaljplaneområde

Fallet handlade om olägenheter som orsakades för markägarens tomt i ett detaljplaneområde och om ansvaret för underhållet av diket. Situationen var den att vattnet från hela vägområdet rann genom markägarens tomt och när avrinningen med tiden ökade hade detta börjat orsaka olägenheter. Markägarna hade anmält ärendet till kommunens tekniska direktör och krävt att staden tar ansvar för underhållet av diket, eftersom staden leder in vatten från gatuområdet i diket. De yrkade att det skulle läggas rör i rådikena vid gränsen och att dessa skulle rätas ut, alternativt att rådiket skulle iståndsättas. De ansåg att vattenlagen inte gällde detaljplaneområdet. Tekniska direktören konstaterade i sitt beslut att enligt VL 5 kap. och MBL 161 a § och 165 § ska fastighetsägaren underhålla diket. FD upphävde och undanröjde tekniska direktörens beslut och överförde ärendet till stadens miljövårdsmyndighet. Enligt FD handlade ärendet i första hand om ansvaret för underhållet av diket och att ärendet därför, på grund av sin rättsliga karaktär, hörde till vattenlagens tillämpningsområde. Det var fråga om ett dikningsärende som avses i VL 5 kap. 1 § 1 mom. och om meningskiljaktigheter i fråga om dikning enligt VL 5 kap. 5 §.

Behörighet, hörande och andra frågor gällande förfaranden

I detta avsnitt behandlas regleringen av myndighetens behörighet, hörande av part, myndighetens utredningsskyldighet och beslutets överklagbarhet ur dikningsperspektiv. Först behandlas behörighetsfrågor i anslutning till dikning, som tangerades ovan i kapitel 2. Enligt VL 1 kap. 7 § är regionförvaltningsverket den tillståndsmyndighet som avses vattenlagen och i 5 kap. föreskrivs om den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens och dikningsförrättningens behörighet i dikningsärenden. NTM-centralen (statlig tillsynsmyndighet) och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten är de tillsynsmyndigheter som avses i vattenlagen. I korthet ansvarar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten för vissa meningsskiljaktigheter i fråga om dikning och för att behandla ansökningsärenden gällande dikning och regionförvaltningsverket för tillståndsärenden enligt vattenlagen och tillsynsmyndighetens uppgifter har delats mellan NTM-centralen och kommunen. Ett ärende ska vanligtvis behandlas vid en dikningsförrättning när det handlar om dikningsprojekt som är gemensamma för flera fastigheter och för vilka det krävs en plan och bestämning av kostnadsandelarna.¹⁶

Vattenlagen innehåller också närmare stadganden om ovan nämnda aktörers behörighet. Enligt VL 5 kap. 5 § behandlar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten sådana meningsskiljaktigheter i fråga om dikning som inte kräver tillstånd med stöd av 3 § eller som inte ska behandlas vid en dikningsförrättning enligt 4 § och som föranleds av 1) anläggandet av ett dike på någon annans mark eller genom någon annans enskilda väg, 2) en ändring av sträckningen på ett dike, 3) ledandet av vatten till ett dike eller en bäck på någon annans mark, eller 4) något annat motsvarande skäl. I VL 5

kap. 3 § föreskrivs om tillståndsplikt för dikning. Enligt denna paragraf krävs för dikning och för användning och underhåll av dike tillstånd enligt vattenlagen av tillståndsmyndigheten, om dikningen, användningen eller underhållet kan leda till 1) förorening enligt 5 § 1 mom. 2 punkten i miljöskyddslagen på ett vattenområde eller 2) följder som avses i 3 kap. 2 §, med undantag för ändrad vattenföring i en bäck på grund av dikning som endast utförs på området ovanför bäcken.

Enligt VL 5 kap. 4 § ska ett dikningsärende som enligt 3 § inte kräver tillstånd av tillståndsmyndigheten behandlas vid en dikningsförrättning, om dikningen leder till att ett översvämningssområde försvinner eller minskas eller till att vattnets avrinningsriktning avsevärt förändras, 3) diket måste anläggas under en landsväg, järnväg, kabel, gasledning, vattenledning, värmeledning eller ett avlopp och väghållaren, banhållaren eller ägaren till kabeln, gasledningen, vattenledningen, värmeledningen eller avloppet inte har gett sitt samtycke till åtgärden, 4) ingen överenskommelse kan nås om samfällad dikning och det finns minst tre nyttotagare, eller 5) det är fråga om att ändra en plan som har beslutats tidigare vid en dikningsförrättning eller att bilda eller upplösa en dikningssammanslutning eller om medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i sammanslutningen. Det som i 1 mom. 3 punkten föreskrivs om att anlägga ett nytt dike gäller också utvidgning av en befintlig bädd.

Av lagrummen framgår att den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens behörighet omfattar de meningsskiljaktigheter i fråga om dikning som inte har anvisats till andra aktörer.¹⁷ Den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens behörighet omfattar avgörande av sådana meningsskiljaktigheter där parterna är två nyttotagare, om det inte finns några andra grunder för en dikningsförrättning. Meningsskiljaktigheter om samfällad dikning med tre nyttotagare behandlas däremot vid

¹⁶ Keränen 2016, s. 13. Järvenpää & Savolainen 2015, s. 30.

¹⁷ Keränen 2016, s. 15.

en dikningsförrättning (se 5 kap. 4 § 4 punkten i vattenlagen ovan). Här är det viktigt att notera att den kommunala miljövårdsmyndigheten också behandlar de meningsskiljaktigheter där parterna är en dikningssammanslutning och en fastighetsägare. Även om en dikningssammanslutning kan ha flera medlemmar, anses dikningssammanslutningen vara endast en nytotagare och därmed hör ärendet till den kommunala miljövårdsmyndighetens behörighet.¹⁸ På grund av VL 5 kap. 4 § 4 punkten är kommunen behörig att behandla även sådana dikningstvister där det finns fler än två fastighetsägare men färre än tre nytotagare. I en sådan situation uppfylls inte förutsättningarna för behandling vid en dikningsförrättning.

Dikningssammanslutningens interna ärenden ska inte avgöras av kommunen, utan ärendet hör till regionförvaltningsverkets behörighet. Enligt VL 12 kap. 18 § kan en medlem i en dikningssammanslutning yrka på rättelse av ett beslut i sammanslutningens stämma på den grunden att beslutet inte har tillkommit på föreskrivet sätt, att det strider mot lag eller sammanslutningens stadgar eller att det kränker medlemmens rättigheter. Enligt VL 12 kap. 17 § kan en medlem i en dikningssammanslutning också klandra ett beslut som fattats av sammanslutningen. Ärendet ska anhängiggöras genom ansökan hos tillståndsmyndigheten, alltså RFV.

Också bestämmelserna om hörande av en part medför tolkningsfrågor för myndigheterna. Myndigheten ska avgöra vem som anses vara parter i dikningsärendet och se till att parterna hörs lagenligt. I VL 11 kap. föreskrivs bland annat om hörande av en part och bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på tillståndsmyndighetens beslutsfattande och på den kommunala myndighetens beslutsfattande som avses i VL 5 kap. 5 §. Om hörande i anslutning till förfarandet vid en

¹⁸ Hollo 2021, s. 294. Keränen 2016, s. 15.

dikningsförrättning föreskrivs i VL 5 kap. Skyldigheten att höra en part regleras också i 34 § i [förvaltningslagen](#) (434/2003, FL).

Innan den kommunala miljövårdsmyndigheten och tillståndsmyndigheten avgör ett ärende ska de ge dem vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet kan beröra (parterna) tillfälle att framställa anmärkningar med anledning av ärendet (VL 11:7:1). Andra än parterna, såsom kommuninvånarna och medborgarorganisationer, ska ges tillfälle att framföra sin åsikt innan ärendet avgörs. I vattenlagen föreskrivs inte i vilket skede av förfarandet hörandet och delgivningen om hörandet ska göras. Syftet har varit att möjliggöra tillräcklig flexibilitet så att hörandet kan ordnas i ett lämpligt skede beroende på ärendets karaktär och med beaktande av syftet med hörandet. Syftet med bestämmelserna är att det i behandlingen av ett vattenärende normalt ska ingå endast ett hörande och en delgivning.¹⁹ Sökanden och andra parter ska ges tillfälle att ge en förklaring med anledning av de utlåtanden, anmärkningar och åsikter som gäller ansökan. Med anledning av förklaringen kan parterna ges tillfälle att ge en (mot)förklaring. Enligt VL 11 kap. 8 § ska sökanden och andra parter enligt behov ges tillfälle att ge en förklaring med anledning av de utlåtanden, anmärkningar och åsikter som gäller ansökan.

Begreppet part definieras i vattenlagen på samma sätt som i förvaltningslagen. Enligt 34 § i förvaltningslagen ska en part innan ett ärende avgörs ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. Part är den vars rätt eller fördel ärendet gäller eller kan gälla. Tolkningen enligt vattenlagen är dock vidare, eftersom partsbehörighet inte kräver tydliga bevis på att ärendet berör partens rätt eller

¹⁹ Keränen 2016, s. 40. (RP 277/2009 rd, s. 142 – 143)

fördel, utan redan potentiell inverkan ger rätt att föra talan. Det är viktigt att hörandet genomförs lagenligt, eftersom försummelse av hörande av en part är ett fel i förfarandet som kan leda till att beslutet till följd av begäran om omprövning eller besvär kan upphävas helt eller till den del som parten inte har hörts. Försummelse av hörandet är dessutom en grund för att ansöka om hävning av beslutet.²⁰ I ett rättsfall hördes parten inte på det sätt som förutsätts i VL 11 kap. och i FL 34 § 1 mom., då parten inte hade fått kännedom om dikningen på grund av sin utlandsresa.²¹

Som konstaterats, föreskrivs om förfarandet vid en dikningsförrättning i VL 5 kap. Enligt 33 § 2 mom. i samma kapitel ska förrättningsmannen kalla till förrättningssammanträdet dem vars rätt eller fördel dikningsärendet kan gälla. Förrättningsmannen ska ge den statliga tillsynsmyndigheten, fiskerimyndigheten och den kommunala miljövårdsmyndigheten tillfälle att ge ett utlåtande om dikningsprojektet. I 35 § 1 mom. i samma kapitel föreskrivs om tillkännagivande om förrättningssammanträdet och enligt paragrafen ska förrättningssammanträdet och slutsammanträdet vid en dikningsförrättning kungöras offentligt minst 14 dagar före sammanträdet. I dikningsärenden av ringa betydelse och i sådana dikningsärenden där delgivning enligt 1 och 2 mom. inte behövs på grund av sakens natur, behövs ingen kungörelse. I ärenden som inte påverkar någon annans än sökandens rätt eller fördel, behövs inget tillkännagivande.

Enligt förvaltningslagen ska myndigheten se till att ett förvaltningsärende utreds tillräckligt. FL 31 §). Enligt 31 § i förvaltningslagen iaktas i förvaltningsärenden officialprincipen som förutsätter att myndigheten ser till att ärendet utreds innan beslut fattas. Myndigheten ska ordna förfarandet så att de utredningar

och den information som behövs för att ärendet ska kunna avgöras står till myndighetens förfogande för beslutsfattandet. Utredningen är otillräcklig om information som enligt lag påverkar avgörandet inte finns tillgänglig. Myndighetens uppgift är att bedöma när utredningen är tillräcklig så att den information som behövs för avgörandet står till förfogande. Vid behov ska myndigheten inhämta ytterligare utredningar eller anvisa parten vilka utredningar som ännu behövs.²² I fallet Vasa FD 2.6.2021 hade ärendet inte utretts i tillräcklig omfattning av RFV, eftersom vattenkvaliteten inte utreddes, vilket påverkar såväl lagvalet som fastställandet av behörig myndighet. Med andra ord hade RFV begått ett sakfel, eftersom de utredningar som låg till grund för beslutsfattandet var uppenbart bristfälliga (FL 31.1).

Beslutets överklagbarhet är ett av de ämnesområden vars tolkning kan orsaka problem för den som tillämpar lagen. Därför är det nödvändigt att behandla skillnaderna i olika förfaranden för ändringssökande, liksom även det att ett beslut som gäller tillsyn och utredning inte kan överklagas. När en myndighet utövar tillsyn enligt VL 14 kap. 1 § utfärdar den beslut som inte kan överklagas. Enligt 49 b § i förvaltningslagen bestäms det i lag särskilt när det är möjligt att begära omprövning av ett beslut. Besvärsförfarandet är således huvudregeln i förvaltningslagen och följs om det i lagen inte särskilt föreskrivs att ändringssökande sker via omprövningsförfarande. I fallet Vasa FD 5.10.2018 var det fråga om att nämnden hade utfört tillsyn enligt VL 14 kap. 1 §²³, och till beslutet i ärendet hade det felaktigt bifogats en omprövningsbegäran. I situationer där ett beslut som fattats av en kommunal nämnd har karaktären av en uppmaning eller endast är ett

22 Mäenpää 2018, s. 444.

23 Enligt VL 14:1 utövar den statliga tillsynsmyndigheten och den kommunala miljövårdsmyndigheten tillsyn över att denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den efterlevs.

20 Se Mäenpää 2018, s. 470. Hollo 2021, s. 403 – 404.

21 Vasa FD 22.12.2017.

ställningstagande i ett tillsynsärende, kan beslutet inte överklagas. Ett sådant beslut innehåller inget överklagbart avgörande och till beslutet ska således ingen besväransvisning bifogas. I fallet HFD 8.11.2019 handlade det i sin tur om att det till beslutet hade felaktigt bifogats en omprövningsbegäran, även om det korrekta förfarandet för ändringssökande hade varit besvärsförfarande. Besvärsförfarandet är huvudregeln. I enlighet med 49 b § i förvaltningslagen bestäms det i lag särskilt när det är möjligt att begära omprövning av ett beslut. Om sökande av ändring i ett beslut av den kommunala miljövårdsmyndigheten som meddelats med stöd av vattenlagen föreskrivs i VL 15 kap. 1 § 1 mom., enligt vilket ändring i beslutet får sökas genom besvär på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I 2 mom. i den ovan nämnda paragrafen i vattenlagen finns bestämmelser om de beslut som meddelas med stöd av vattenlagen och på vilka omprövningsförfarandet tillämpas. När det gäller förvaltningstvångsärenden eller dikningsärenden som behandlas med stöd av vattenlagen innehåller vattenlagen inga bestämmelser om omprövningsförfarande, och därmed är besvärsförfarandet ändringssökande.

Härnäst presenteras rättsfall om behörighet, hörande och frågor gällande förfaranden

Vasa FD 25.06.2020, Diarienummer 00922/18/5205

Ämnesord: Tillämplig lag – Markanvändnings- och bygglag – Vattenlag – Dikning i detaljplaneområde – Rätt till dikning – Beständigheten av en rätt som gäller dikning – Inget skriftligt avtal om dikningen – Fördelning av dikningskostnaderna – Nyttotagare vid dikning

Se rättsfallet i avsnitt 3, s. 7.

HFD 16.9.2011, Liggare 2645, Diarienummer 3916/1/09

Ämnesord: Dagvatten – Regnvattenavlopp – Rördike– Tillämplig lag – Behörighet – Kommunal byggnadstillsynsmyndighet – Kommunal miljövårdsmyndighet – Markanvändnings- och bygglag – Vattenlag – Dikning – Avloppsplan

Se rättsfallet i avsnitt 3, s. 10.

Vasa FD 15.10.2018, Diarienummer 00251/17/5205

Ämnesord: Beslutets överklagbarhet – Vattenlag – Tillsynsmyndighet – Beslutsmyndighet – Beslut i en tillsynsuppgift – Möjlighet att söka ändring

I fallet kräver ändringssökandena A och B åtgärder av stadens miljövårdsmyndighet för att istandsätta täckdikningen av dagvatten och smutsvattnet på fastighetsgränsen till den fastighet som de äger. Enligt dem hade grannen C skyldighet att hålla diket på gränsen i ett sådant skick att de inte orsakas skada eller eventuell vattendränkning. Miljö- och byggnadsnämnden meddelade med anledning av skrivelsen från A och B ett beslut, enligt vilket grannfastigheten C har enligt VL 5 kap. 8 § skyldighet att underhålla diket på fastighetsgränsen. Enligt nämndens uppfattning uppfyller rådiket kravet enligt vattenlagen och

innehavaren av grannfastigheten C kan inte åläggas att ändra diket till ett täckdike. När ärendet behandlades i nämnden vidtogs inga åtgärder för hörande eller inspektion. Beslutet tillställdes A och B och till beslutet hade bifogats en besvärсанvisning för ett ärende enligt vattenlagen till Vasa förvaltningsdomstol och ärendet överklagades. I fallet ansåg FD att skrivelsen från A och B var ett yrkande på myndigheten att vidta åtgärder, och ansåg därför att nämnden hade utfört den tillsyn som hörde till den i egenskap av tillsynsmyndighet enligt VL 14 kap. 1 §. Avgöranden gällande tillsyn är inte överklagbara beslut och därför skulle den till beslutet bifogade besvärсанvisningen strykas och besvären avvisas.

HFD 8.11.2019, Diarienummer 01248/18/5211

Ämnesord: Rätt förfarande för ändringssökande – Besvärsförfarande – Omprövningsförfarande – Förvaltningstvång

Ärendet gällde besvär i ett förvaltningstvångsärende enligt vattenlagen. Ändringssökande A yrkade av kommunens byggnads- och miljönämnd att Finlands skogscentral åläggs att öppna ett tilltäppt dike på grannfastigheten. Med anledning av yrkandet uppmanade byggnads- och miljönämnden genom sitt beslut av den 6.3.2018 Finlands skogscentral att öppna det tilltäppta diket. Skogscentralen begärde omprövning av beslutet av den 20.3.2018. Därefter meddelade nämnden ett nytt beslut i ärendet den 8.5.2018, enligt vilket skogscentralen ålades att inom utsatt tid lämna in en utredning upprättad av en utomstående instans om avledandet av vatten i området, varefter ärendet skulle behandlas på nytt i nämnden. Till beslutet hade ett omprövningsförbud bifogats. Ärendet hade behandlats vidare i nämnden och genom nämndens beslut av den 11.9.2019 förordnades

skogscentralen att inom utsatt tid framlägga och genomföra en torrlägningsplan på ändringssökande A:s fastighet. Föreläggandet var förenat med hot om tvångsutförande. Tydligen hade det till bygg- och miljönämndens beslut även bifogats anvisning om hur man begär omprövning, då skogscentralen har framställt en omprövningsbegäran till nämnden. FD strök anvisningen om hur man begär omprövning som bifogats kommunens byggnads- och miljönämnds beslut av den 6.3.2018 och avvisade Finlands skogscentrals överklagande av beslutet.

Till byggnads- och miljönämndens beslut av den 6.3.2018 hade felaktigt bifogats en anvisning om hur man begär omprövning, även om det korrekta förfarandet för ändringssökande hade varit ett besvärsförfarande. Vid övervägande av vad som är rätt förfarande för ändringssökande bör man beakta att besvärsförfarandet är huvudregeln enligt förvaltningslagen och att undantag från denna gör särskilt när det särskilt bestäms i lag (FL 49 b). Om sökande av ändring i ett beslut av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten som meddelats med stöd av vattenlagen föreskrivs i VL 15 kap. 1 § 1 mom., enligt vilket ändring i beslutet får sökas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I 2 mom. i den ovan nämnda paragrafen i vattenlagen finns bestämmelser om de beslut som meddelas med stöd av vattenlagen och på vilka omprövningsförfarandet tillämpas. När det gäller förvaltningstvångsärenden eller dikningsärenden som behandlas med stöd av vattenlagen innehåller vattenlagen inga bestämmelser om omprövningsförfarande, och därmed är besvärsförfarandet ändringssökande enligt lagrummets 1 mom. Förfarandet för ändringssökande följer alltså förvaltningslagens huvudregel.

Vasa FD 01.12.2017, Diarienummer 01476/16/5205

Ämnesord: Behörighet – Dikningsförrättning – Samfällid dikning

Fallet handlade om att kommunens miljönämnd genom sitt beslut utfärdade förpliktande förordnanden till ägaren till lägenhet A om utformning av dike och ersättning av dikesmark till ägaren av grannlägenhet B och A yrkade i förvaltningsdomstolen att beslutet upphävs i sin helhet. A ansåg att miljönämnden hade överskridit sin behörighet med sitt agerande. Enligt A fanns det ingen bestämmelse i vattenlagen med stöd av vilken den kommunala miljönämnden skulle kunna ge föreläggande om ersättningen i fråga. I fallet ansåg FD att det vid den genomförda dikningen handlade om en samfällid dikning enligt VL 5 kap. 17 §. På basis av VL 5 kap. 5 § hör avgörandet av meningsskiljaktheten i fråga om dikningen till den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens behörighet, eftersom det bara finns två nyttotagare och grund enligt VL 5 kap. 4 § för dikningsförrättning eller tillståndsplikt enligt VL 5 kap. 3 § saknas. Enligt VL 13 kap. 6 § 2 mom. har den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten behörighet att behandla ersättningsärenden som har samband med ett ärende i vilket kommunen har beslutanderätt.

HFD 23.3.2016, Liggare 1012, Diarienummer 2930/1/15

Ämnesord: Tillämplig lag – Miljöskyddslag – Inledande av vatten i annans dike – Kvaliteten på vatten som leds – Avloppsvatten – Dagvatten

Se rättsfallet i avsnitt 3, s. 13.

Vasa FD 2.6.2021, Diarienummer 00990/19/5211

Ämnesord: Behörighet – Sakfel – Bristfällig utredning – Tillämplig lag – Dikning i detaljplaneområde – Ansvar för dagvattenhantering

Se rättsfallet i avsnitt 3, s. 11.

Vasa FD 22.12.2017, Beslutsnummer 17/0435/2, Diarienummer 00221/17/5205

Ämnesord: Hörande av part i dikningsärende – Brev om hörande – Delgivning – Försummelse – Fel i förfarande – Förnyad delgivning

I fallet yrkade part A att miljönämndens beslut skulle upphävas, eftersom han inte hördes i ett dikningsärende där B beviljades rätt att dika och leda vatten till en lägenhet som ägs av A. Enligt fallbeskrivningen hade miljönämnden skickat A en kallelse till ett terrängbesök den 20.4.2016. A hade meddelat per e-post den 17.3.2016 att han motsätter sig dikningen och att han inte kan närvara vid terrängbesöket. Miljönämnden skickade A den 15.6.2016 ett brev om hörande med mottagningsbevis som innehöll promemorian över terrängbesöket och ett ställningstagande från miljöskyddschefen i Jyväskylä till dikningsärendet daterat den 21.4.2016. A fick inte brevet om hörande eftersom han var utomlands. Miljönämnden hade inte förnyat delgivningen genom bevislig delgivning eller på något annat sätt och inte heller skickat till A ansökan om dikning jämte projektkartor och de kompletteringar som sökanden lämnat den 13.10.2016 för avgivande av bemötande. I miljönämndens behandling hade det därmed begåtts ett fel i förfarandet, eftersom A inte har getts tillfälle att bli hörd om ansökan med tillhörande dokument och kompletteringar, om promemorian om inspektionen och om miljöskyddschefens ställningstagande.

Eftersom A inte har hämtat ut det brev om hörande som skickats med mottagningsbevis har hörandet av A till denna del inte skett på det sätt som förutsätts i VL 11 kap. och 34 § 1 mom. i förvaltningslagen. Därför måste miljönämndens beslut upphävas och ärendet återförvisas för ny behandling.

I fallet hade miljönämnden inte genomfört hörandet av parten i enlighet med kraven i lagen. Fallet handlade om ett dikningsärende där B gavs rätt att anlägga dike och leda vatten till en lägenhet som ägs av A. I en sådan situation borde myndigheten ha försäkrat sig om att informationen kommit fram och även om att all nödvändig information har skickats. Delgivningen borde ha gjorts på nytt. Om ny information kommer under behandlingen av ärendet, ska också detta meddelas till parten. Därmed kan man bli tvungen att skicka information till parten flera gånger för att verksamheten ska uppfylla kraven i vattenlagen.

HFD 2021:07, Liggare H2390, Diarienummer 20385/2020

Ämnesord: Extraordinärt ändringssökande – Ansökan om återbrytande – Avgörande om planeringsbehov – Talerätt i ärende som gäller återbrytande – Partsbehörighet – Besvär rätt

Fallet handlade om att stadsdirektören genom ett beslut godkände en ansökan om avgörande om planeringsbehov från A för byggande av hästmanege, häststall och maskinhall med förutsättningen att byggnaderna ligger minst 20 meter från landsvägens mittlinje utanför skyddsområdet. Torrlägningsföretaget som hade skyldighet att iståndsätta dikesområdet intill byggplatsen hördes inte i ärendet, varvid torrlägningsföretaget yrkade av högsta förvaltningsdomstolen upphävande av

beslutet på ansökan. Torrlägningsföretaget hade sedan 1945 haft tillstånd till dikningsförrättning enligt vattenrättslagen och nyttjanderätt till ett dikesområde intill byggplatsen, som sträckte sig till det outbrutna området som utgjorde byggplatsen. Det hade skyldighet att underhålla diket i enlighet med dikningsplanen, förrättningsmännens beslut, tillståndsbestämmelserna och vattenlagen och försummelse av denna skyldighet skulle kunna leda till att marken blir vattendränkt och översvämningensrisken ökar. Torrlägningsföretaget ansåg sig vara projektets granne och part, som borde ha hörts om ansökan om avgörande om planeringsbehov på motsvarande sätt som de övriga grannarna. Enligt torrlägningsföretagets uppfattning skulle byggandet medföra betydande olägenhet för underhållet av torrlägningsdiket och äventyra dess funktion. Därmed påverkade projektet direkt och i betydande grad torrlägningsföretagets förhållanden, rättigheter, skyldigheter och intressen samt verksamhetsmöjligheter. Enligt torrlägningsföretaget förutsätter underhållet av dikningen med de nuvarande maskinerna ett tillräckligt säkerhetsavstånd till byggnader och konstruktioner. Om arbetet vid det outbrutna området måste utföras från landsvägens sida, borde landsvägen göras smalare eller trafiken avbrytas helt för den tid som arbetet pågår, vilket skulle orsaka torrlägningsföretaget betydande ekonomisk skada samt onödigt olägenhet för väghållningen och trafiken. Stadsstyrelsen yrkade i sin förklaring på att torrlägningsföretagets ansökan skulle avslås med motiveringen att torrlägningsföretaget inte är en sådan ägare eller innehavare av fastigheten som avses i MBL 133 § och 173 § och byggandet enligt beslutet inte medför betydande ekonomiska eller andra konsekvenser för torrlägningsföretaget, och således är torrlägningsföretaget inte heller en part.

HFD kom i sitt avgörande fram till att diknings-sammanslutningen inte hade någon partsställning, eftersom beslutet inte direkt påverkade dess rätt, skyldighet eller fördel. Ansökan gällande planeringsbehovsärendet hade godkänts på det villkor att byggnaderna placeras minst 20 meter från landsvägens mittlinje utanför skyddsområdet, och därmed ansåg HFD att byggandet inte direkt påverkade torrlägningsföretagets rättigheter. Eftersom det i detta fall inte fanns någon grund för torrlägningsföretagets talerätt enligt MBL 193 § skulle ansökan om återbrytande lämnas utan prövning.

Enligt 118 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får en ansökan om återbrytande av ett beslut göras av en part. Enligt förarbetena till denna bestämmelse avsågs med part den som beslutet i ansökan om återbrytande avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Parter eller med dem jämförbara personaktörer i ett ärende som gäller avgörande av planeringsbehov är de som nämns i MBL 137.1 § 1–4 punkten. För det första har den närmaste grannen, det vill säga ägaren och innehavaren av ett invid eller mittemot beläget område, besvärsmätt i ett beslut som gäller undantag samt i ett avgörande om prövning av särskilda förutsättningar för byggande. Ett invid beläget område är ett område som gränsar till det område som beslutet gäller. Ett mittemot beläget område avser en fastighet som ligger vinkelrätt eller snett på den motsatta sidan av vägen eller gatan.²⁴ Också en ägare eller innehavare av en sådan fastighet vars bebyggande eller användning i annat syfte i väsentlig mån kan påverkas av avgörandet om planeringsbehov har besvärsmätt. Bestämmelsen förutsätter

väsentlig påverkan på antingen bebyggandet eller användningen i annat syfte. Också de personer, vars boende, arbete eller övriga förhållanden kan betydligt påverkas av ett ärende som gäller undantag eller ett ärende som gäller planeringsbehov, har besvärsmätt. Bestämmelsen möjliggör besvärsmätt även för andra än fastighetsägare eller -innehavare. I bestämmelsen har det fastställts en väsentlighetströskel för konsekvenserna, med andra ord är inte vilken konsekvens som helst tillräcklig med tanke på uppkomsten av besvärsmätt. Naturligtvis har också de vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet besvärsmätt i avgöranden om planeringsbehov.²⁵

I fallet HFD 2021:07 ansågs att torrlägningsföretaget inte hade någon partsställning, eftersom avgörandet om planeringsbehov inte gällde dikningsammanslutningen och beslutet inte heller direkt påverkade dess rätt, skyldighet eller fördel. Torrlägningsföretaget ansågs inte heller vara granne till projektet. Därför ansåg HFD att torrlägningsföretaget inte hade besvärsmätt och således inte talerätt i ärendet. Avgörandet är i linje med HFD:s etablerade tolkningssätt vid fastställandet av partsställning. För att besvärsmätt ska finnas måste parten ha ett tillräckligt intresse i ärendet och projektets konsekvenser direkt beröra aktören i fråga. I detta fall uppfylldes inte dessa kriterier för torrlägningsföretagets del. I fallet ansåg HFD tydligen att byggnaden inte utgör ett hinder för istandsättning av diket när byggnaden ligger på tillräckligt långt avstånd från diket och därmed kan torrlägningsföretaget inte åsamkas ekonomisk eller annan skada.

24 Ekroos & Majamaa 2018, s. 964 – 966.

25 Se Ekroos & Majamaa 2018, 964 – 966.

Vasa FD 29.8.2019, Diarienummer 01440/17/5211

Ämnesord: Obetydlig dikning – Markanvändnings- och bygglag – Behov av vattentillstånd – Tillämplig lag – Utgrävning av dike i område med stranddetaljplan – Avsaknad av grund för utgrävning av dike – Rätt att få sin sak behandlad på behörigt sätt – Hörande av part – Förvaltningslag – Äventyrande av syftet med stranddetaljplan – Förvaltningstvång – Meningsskiljaktighet i fråga om dikning – Partsställning – Lag om samfälligheter

Fallet handlade om att B och C i egenskap av delägare i dödsboet efter D anförde besvär/en åtgärdsbegäran till stadens miljö- och byggnadsnämnd, där man yrkade att väglaget och strandlaget skulle återställa de utförda landskapsarbetena, det vill säga fällning av träd och utgrävning av dike, vilka enligt deras uppfattning hade gjorts med överskridande av behörighet och utan vederbörligt tillstånd. I fallet hade fastighetsägaren A och strandlaget kommit överens om dikningen och genomfört den. Diket hade grävts för att väglaget skulle kunna ta över underhållet av vägen och för att kunna torrlägga vägen. För närvarande var vägen mjuk och sjönk ned på fastighetsägaren A:s tomt. A, strandlaget och stadens miljö- och byggnadsnämnd hade ansett att dikningen är en sådan obetydlig dikning som avses i VL 5 kap. 6 §, för vilket det inte krävs tillstånd för miljöåtgärder, planavvikelse eller anmälan till NTM-centralen enligt VL 5 kap. 6 §. Ändringssökanden B och C var av olika åsikt om dikningens obetydlighet och yrkade att väglaget och strandlaget återställande av de gjorda landskapsarbetena, det vill säga fällningen av träd och utgrävningen av diket. De ansåg att utgrävningen av diket överlag hade varit onödigt. Dessutom hade det i ärendet också begåtts ett fel i förfarandet och överskridande av behörigheten,

när de inte hördes i ärendet och åtgärderna hade vidtagits utan fullmakt från strand- och väglagets sammanträden, med överskridande av behörigheten. B och C hänvisade i fråga om hörandet till VL 11 kap. 7 § och 34 § i förvaltningslagen samt till rätten enligt 21 § i grundlagen att få sin sak behandlad på behörigt sätt. I besvärsskriften hänvisas till 75 § 3 mom. i markanvändnings- och bygglagen och man anser att på strandlagets och väglagets verksamhet tillämpas 7 kap. i lagen om enskilda vägar. Miljö- och byggnadsnämnden har ansett att besvären helt saknar grund och inte föranleder fortsatta åtgärder. Lojo stads miljö- och byggnadsnämnd beviljade dock i efterhand fastighetsägare A och strandlaget tillstånd för dikningsåtgärd enligt VL 5 kap. 5 § 1 mom. 4 punkten.

FD undersökte inte kraven i anslutning till strandlagets stadgar och lagstridig verksamhet, inte heller tillståndet för miljöåtgärder eller andra krav i anslutning till markanvändnings- och bygglagen och undanröjde Lojo stads miljö- och byggnadsnämnds beslut till den del där beslutet i efterhand beviljade rätt att gräva dike och leda vatten. På frågorna gällande strandlaget, dess verksamhet och avgörandet av meningsskiljaktigheter tillämpas bestämmelserna i lagen om samfälligheter, vilka hör till tingsrättens behörighet. FD ansåg att ändringssökandens yrkande var ett krav med karaktären av förvaltningstvång enligt 14 kap. 4 § i vattenlagen, eftersom yrkandet gällde återställande av fällning av träd och utgrävning av dike. Den kommunala myndigheten hade i sitt beslut konstaterat att utgrävningen av diket var en så obetydlig åtgärd att den inte krävde tillstånd enligt MBL och att ärendet således borde ha behandlats som strandlagets interna ärende i enlighet med lagen om samfälligheter. Enligt FD:s uppfattning hade

den kommunala myndigheten således beslutat att det inte fanns någon grund för utfärdande av förvaltningstvång. FD höll med om att dikningen var obetydlig. Således var det inte nödvändigt att göra en anmälan i enlighet med VL 5 kap. 6 § i ärendet och vid anläggning av diket hade man inte brutit mot vattenlagen eller någon bestämmelse eller föreskrift som utfärdats med stöd av den. Det var fråga om ett förvaltningstvångsärende enligt vattenlagen där man inte kan undersöka krav som gäller tillstånd för miljöåtgärder eller andra krav som grundar sig på markanvändnings- och bygglagen.

Beaktansvärt är också att nämnden i detta fall hade beviljat rätt till denna åtgärd i efterhand efter att diket var grävt, även om ingen hade ansökt om sådan rätt. Nämnden har inte kunnat bevilja sådana rättigheter, utan hade endast fått ta ställning till sådana omständigheter som yrkas i ansökan om förvaltningstvång. Beviljande av rätt till dikning enligt VL 5 kap. 9 § har inte ens varit nödvändigt i detta fall, eftersom strandlaget i egenskap av ägare till fastigheten där diket är beläget och A har avtalat om dikningen.

Vasa FD 08.02.2019, Diarienummer 00585/18/5211

Ämnesord: Hörande – Förvaltningstvång – Partsställning – Delgivningssätt för beslut

Miljö- och tillståndsnämnden anhängiggjorde i egenskap av tillsynsmyndighet enligt vattenlagen ett förvaltningstvångsärende som riktades mot ägaren till lägenhet A. Ägaren till lägenhet A och NTM-centralen hördes i ärendet och nämnden meddelade ett beslut om förvaltningstvång som delgavs ägaren till lägenhet B. I beslutet ålades ägaren till lägenhet B inga skyldigheter. Ägaren till

lägenhet B ställde efter besvärstidens utgång krav på ett öppet dike, iståndsättning av diket och återförvisande av ärendet för ny behandling. Eftersom ägaren till lägenhet B inte har ålagts några skyldigheter i beslutet och han inte heller annars haft partsställning i nämnden i det aktuella förfarandet som myndigheten tog initiativ till, har sättet för delgivning av beslutet genom brev som skickades per post till ägaren till lägenhet B varit tillräckligt med beaktande av förvaltningslagens bestämmelser om delgivning av beslut. FD undersökte således inte de krav som lägenhet B ställde gällande ett öppet dike, iståndsättning av det eller återförvisande av ärendet till nämnden för ny behandling.

Vasa FD 07.05.2019, Diarienummer 01279/17/5205

Ämnesord: Dikningssammanslutning – Brister i tillståndsbeslut – Oklarhet i myndighetsbeslut – Fel i förfarande – Fel som gäller behörighet – Den kommunala myndighetens behörighet i dikningsärenden – Rätt att underhålla diket

I fallet ansökte invallningsföretagets förvaltare hos stadens miljönämnd om rätt att fullgöra underhållsskyldigheten på invallningsföretagets område i enlighet med den grundtorrläggingsplan som presenterades i ansökan. Enligt planen skulle underhållsgrävningen omfatta rensning av bädden och pumpning av dräneringsvatten i havet. Miljönämnden beviljade invallningsföretagets permanent rätt att fullgöra underhållsskyldigheterna på invallningsföretagets område med stöd av VL 5 kap. 8 § 1 mom. Ägarna till fastighet A ägare yrkade att stadens miljönämnds beslut skulle upphävas i förvaltningsdomstolen, eftersom de hade en avvikande åsikt om hur grävning och pumpning av bädden skulle genomföras och de ansåg att beslutet inte i tillräcklig grad specificerade kraven

på iståndsättningsdikningen. I fallet var de ändringssökandes fastighet gammal havsbotten och enligt dem har pumpningen orsakat och orsakar fortfarande, särskilt efter massiva dikesgrävningar, konsekvenser för vattendraget och att stora mängder sediment hamnar i havsviken. Enligt de ändringssökandes utsago orsakar pumpningen sinande av dricksvattenbrunnarna och vattenbrist i verkningsområdet och å andra sidan onödig igenslamning och försurning på vallens havssida och vattendränkning av åkrarna på vallens havssida. Grävmassorna är mycket sura och enligt de ändringssökande är det utifrån GTK:s kartläggning fråga om sura sulfatjordar. De anser att ansökan om underhåll av diket har kränkt lägenhetens intresse och de ändringssökandes rättsskydd och att tillståndsbeslutet är intetsägande, bristfälligt och innehåller fel i förfarandet i fråga om tillståndsprocessen som är i strid med vattenlagen och förvaltningslagen.

FD upphävde stadens miljövårdsmyndighets beslut. FD ansåg att meningsskiljaktigheten borde ha avgjorts vid en dikningsförrättning och att den kommunala miljövårdsmyndigheten således inte hade behörighet att behandla ärendet. FD ansåg också att underhållet kan ha sådana konsekvenser i havsområdet utanför pumpstationen att behovet av tillstånd för underhållet borde ha utretts. Enligt VL 5 kap. 4 § 1 mom. 5 punkten ska ett dikningsärende som enligt 3 § inte kräver tillstånd av tillståndsmyndigheten behandlas vid en dikningsförrättning, om det är fråga om att ändra en plan som har beslutats tidigare vid en dikningsförrättning eller att bilda eller upplösa en dikningsammanslutning eller om medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i sammanslutningen. Enligt VL 5 kap. 3 § 1 mom. krävs för dikning och

för användning och underhåll av dike tillstånd enligt denna lag av tillståndsmyndigheten, om dikningen, användningen eller underhållet kan leda till 1) förorening enligt 5 § 1 mom. 2 punkten i miljöskyddslagen på ett vattenområde, eller 2) följer som avses i 3 kap. 2 §, med undantag för ändrad vattenföring i en bäck på grund av dikning som endast utförs på området ovanför bäcken. I fallet förutsatte utvidgningen av diket som leder till pumpstationen och problemen med underhållet granskning av nuläget i förhållande till den gamla dikningsplanen och på grund av ändringen av dikningsplanen skulle ärendet behandlas vid en dikningsförrättning. Även behovet av tillstånd för underhållet måste utredas på grund av eventuella konsekvenser för havsområdet.

Vasa FD 7.5.2019, Diarienummer 01579/17/5205

Ämnesord: Rätt till dikning – Dikning på annans område – Tillämplig lag – Avledande av dagvatten – Avledande av avloppsvatten

Fallet handlade om meningsskiljaktigheter i anslutning till översvämning av utloppsröret i ett fastighetsspecifikt reningsverk med biofilter som byggts med stöd av undantagslov för behandling av grått avloppsvatten och behovet av att på grund av detta vidta åtgärder i ett dike på annans område. Kommunens byggnads- och miljönämnd hade behandlat ärendet som avledande av dagvatten, med andra ord som en meningsskiljaktighet som gäller dikning enligt vattenlagen, och gett A och B rätt att bygga ett trumrör i en fylld del av diket på en annan fastighet som tillhör C och D samt bland annat ålagt C och D att för egen del ansvara för underhållet av dagvattendiket. Det dike, via vilket det har bestämts att dagvattnet ska avledas, ligger delvis i dikningsbolagets nyttoområde och enligt

dikningsplanen har det förordnats att diket ska avlägsnas och vattnet ledas på annat sätt. Området låg i ett grundvattenområde som klassificerats som viktigt med tanke på vattenförsörjningen. C och D yrkade i förvaltningsrätten att byggnads- och miljönämndens beslut skulle upphävas och A och B förpliktas att sköta hanteringen av avloppsvatten genom att bygga en sluten behållare på sin egen fastighet. De ansåg att det var orimligt att de var skyldiga att se till vattenföringen av avloppsvatten och dagvatten som behandlats och renats med grannfastighetens biofilter. De hade inte heller hörts som parter i ärendet.

FD upphävde kommunens bygg- och miljönämnds beslut med anledning av besvären och återförvisade ärendet för ny behandling. FD ansåg att det inte enbart var fråga om avledande av dagvatten som ett ärende i enlighet med vattenlagen, utan att ärendet borde ha hanterats som avledande av avloppsvatten enligt miljöskyddslagen. Avloppsvatten som avses i MSL 155 § är förutom vatten från vattenklosetter även så kallat grått avloppsvatten, alltså främst tvättvatten. Det hade inte lagts fram någon bedömning av kvaliteten på det renade gråa avloppsvattnet som i det aktuella fallet leds med dagvattnet. Avledandet av avloppsvatten får inte medföra sådan risk för förorening av miljön som avses i miljöskyddslagen och det tidigare, i ett annat förfarande beviljade undantaget gällande tekniken för behandling av avloppsvatten var inte relevant i ärendet. Enligt FD hade inga andra fastigheter än A:s och B:s fastigheter behov av diket och grunden för att ändra dikningen var i första hand förknippat med behovet av att avleda det behandlade avloppsvattnet från deras fastigheter. Enligt 11 § i förvaltningslagen är parter de vilkas rätt, fördel eller skyldighet ärendet berör.

Således är alla fastigheter vid vars gräns eller i vars område avloppsvatten leds parter. Avledandet av avloppsvatten i dike eller rör på annans område borde ha avtalats med ägarna till de berörda fastigheterna och ärendet borde ha förts till den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten för behandling. I beslutet hade bestämmelserna om hörande och förfarande i förvaltningslagen och vattenlagen (FL 31 § och FL 34 §) inte följts och partsbehörigheten hade tolkats för snävt.

Vasa FD 06.05.2019, Diarienummer 01402/17/5205

Ämnesord: Behörighet – Dikningsförrättning – Underhåll av dike – Ansvar för underhåll av dike – Nyttotagare vid dikning – Kostnadsansvar för dikningsåtgärder – Varaktigheten för dikningssammanslutningens ansvar – Dikningsplan

I ärendet hade ägarna till fastighet A anhängiggjort ett ärende gällande dikning hos den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och yrkat att dikningssammanslutningen iståndsätter diket vid tomtgränsen så att olägenheterna för tomten och byggnaden undanröjs. Försummelsen av underhållet av diket hade orsakat problem med vattendränkning när det ständigt stod vatten i diket. Diket hörde till det torrlägningsområde vars underhåll var dikningssammanslutningens ansvar. Tekniska nämnden beslutade att ärendet inte föranleder fortsatta åtgärder, eftersom beslut om ändringar i dikningsplanerna inte hör till tekniska nämndens behörighet. Nämnden ansåg att konsekvenserna av regleringen av sjön för dikets vattenmängd och dikets funktion var så uppenbara att det fanns ett behov i ärendet av att ändra den befintliga dikningsplanen, varvid även ärendet borde behandlas vid en dikningsförrättning som ansöks hos NTM-centralen (VL 5:4: 5 punkten, VL 5:31). Enligt ägarna

till fastighet A handlade ärendet om underhållet av diket och således hade kommunens tekniska nämnd försummat skyldigheten att meddela ett beslut i ärendet. Enligt ägarna till fastighet A hade den tekniska nämnden felaktigt trott att vattenmängden i diket berodde enbart på regleringen av sjön, även om orsaken i själva verket också var försummelse av underhållet av diket.

Ägarna till fastighet A överklagade tekniska nämndens beslut hos förvaltningsdomstolen. Medlemmarna i den berörda dikningssammanslutningen B, C, D och E, som var motparter i ärendet, yrkade i första hand att FD avvisar besvären och i andra hand att besvären avslås. Enligt dem hade dikningssammanslutningen upphört redan 1966 eller senast 1969 och om man vill på nytt grunda dikningsbolaget eller återuppliva det, skulle man göra en ansökan om ärendet till NTM-centralen. Ägarna till fastighet A framförde i sin motförklaring att sammanslutningen inte har kunnat upplösas eftersom den har haft skyldigheter och ansvar som grundar sig på ett tillstånd eller en rätt som beviljats ett vattenhushållningsprojekt, i detta fall underhållsansvaret för dikena. Dikningssammanslutningens ansvar för dikena skulle upphöra först när dikena har förändrats så att deras tillstånd liknar det naturliga tillståndet. I detta fall är dikningsbolagets diken fortfarande fungerande åkerdiken och därmed ansvarar dikningsbolagets fortfarande för deras skick.

FD upphävde tekniska nämndens beslut och återförvisade ärendet för ny behandling. FD ansåg baserat på den erhållna utredningen att diket orsakar olägenhet för fastighet A och att diket i första hand kräver underhåll. FD ansåg att varken regleringen av sjön eller andra problem som gäller diket i

fråga var sådana omständigheter att den gällande dikningsplanen borde ändras på grund av dem så att ärendet borde behandlas vid en dikningsförrättning. Eftersom ärendet i första hand gäller underhåll av diket är den kommunala miljövårdsmyndigheten behörig i ärendet och bör samtidigt behandla även de övriga yrkandena gällande diket som första instans. FD konstaterade i sitt avgörande för tydlighetens skull att dikningsbolaget ska höras i ärendet i fråga om det torrläggingsområde som det ansvarar för och att dikningsbolaget vid behov ska sammankallas av myndigheten. Dikningsbolagets medlemmar kan inte tillsammans eller var för sig ta ställning å dikningsbolagets vägnar.

FD hänvisade i sin motivering till VL 5 kap. 8 §, enligt vilken nyttotagaren eller nyttotagarna ska underhålla diket på det sätt som föreskrivs i 7 §. Om det har bildats en dikningssammanslutning för att sköta de angelägenheter som följer av dikningen, ska sammanslutningen se till att diket underhålls. Den kommunala miljövårdsmyndighetens behörighet omfattar avgörande av sådana meningsskiljaktigheter där parterna är två nyttotagare, om det inte finns några andra grunder för en dikningsförrättning. En sådan annan grund kan till exempel vara behovet av att ändra dikningsplanen. (VL 5 kap. 4 §). På grund av detta lagrum behandlar den kommunala miljövårdsmyndigheten också meningsskiljaktigheter där parterna är en dikningssammanslutning och en fastighetsägare, eftersom dikningssammanslutningen räknas som endast en nyttotagare.²⁶ I ärendet fanns inte heller några andra grunder för dikningsförrättning, eftersom det till exempel inte var nödvändigt att ändra dikningsplanen. Därmed uppfylldes i

²⁶ Hollo 2021, s. 294. Keränen 2016, s. 15.

ärendet inte förutsättningarna för behandling vid en dikningsförrättning enligt VL 5 kap. 4 §, varvid ärendet hörde till den kommunala tekniska nämndens behörighet.

Vasa FD 6.5.2019, Diarienummer 01402/17/5205

Ämnesord: Behörighet – Förvaltningstvång – Underhåll av dike – Behov av tillstånd

I fallet ansåg ägarna till strandfastigheterna i sjön att en ändring av utloppsstället för diket som mynnade i sjön hade försämrat vattenkvaliteten i viken. Tidigare hade vattnet i viken varit klart och kunnat användas som dricksvatten. De ägare av strandfastigheter som lidit skada yrkade av den kommunala miljövårdsmyndigheten åtgärder för att återställa diket utloppsställe till dess tidigare plats, det vill säga längre bort från viken. Den kommunala miljövårdsmyndigheten hade avslagit kravet på ändring av diket utloppsställe. FD upphävde miljöskyddsmyndighetens beslut och överförde förvaltningstvångsärendet till den behöriga myndigheten för behandling.

FD hänvisade i sin motivering till VL 14 kap. 4 § 2 mom. Om någon vid dikning eller användningen av ett dike har handlat i strid med bestämmelserna i denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem eller försummat dikesunderhållet, kan den kommunala miljövårdsmyndigheten meddela ett förbud eller ett åläggande enligt 1 mom. I det fall att det när ett förbud eller åläggande meddelas blir nödvändigt att avgöra om det behövs ett tillstånd av tillståndsmyndigheten eller om ett tillstånd iakttas, är det dock tillståndsmyndigheten som ska meddela förbudet eller åläggandet. Ett förbud eller åläggande kan meddelas även fastighetens nya ägare eller innehavare, även

om denne inte själv är ansvarig för att den lagstridiga situationen uppkommit. I detta fall hade den kommunala miljövårdsmyndigheten med stöd av 14 kap. 4 § 2 mom. i vattenlagen inte behörighet att behandla yrkandet, eftersom det var fråga om ett tillståndspliktigt ärende. Enligt VL 1 kap. 7 § är regionförvaltningsverket tillståndsmyndighet enligt vattenlagen och ärendet hör till tillståndsmyndighetens behörighet med stöd av VL 3 kap. 1 § 2 mom., om projektet kan ändra vattendragets läge, djup, vattenstånd, vattenföring, strand eller vattenmiljö eller grundvattnets kvalitet eller mängd och om förändringen på något sätt enligt punkterna 1–9 kränker ett allmänt intresse. Ett vattenhushållningsprojekt kräver också tillstånd av tillståndsmyndigheten, om en ändring som avses i 1 mom. orsakar förlust av förmån för någon annans vattenområde, fiske, vattentillgång, mark, fastighet eller övriga egendom. I fallet hade kvaliteten på vattnet som används som dricksvatten försämrats och därför borde man i ärendet ha avgjort om det behövs ett tillstånd. Därför hörde ärendet till tillståndsmyndighetens, det vill säga regionförvaltningsverkets, behörighet. I fallet borde den kommunala miljövårdsmyndigheten alltså ha överfört förvaltningstvångsärendet till det behöriga regionförvaltningsverket för behandling, inte avslå yrkandet.

HFD 30.4.2019, Liggare 1886, Diarienummer 5759/1/17

Ämnesord: Behörighet – Flyttning av dike – Obedydlig dikning – Dikningsförrättning

Miljönämnden hade godkänt den flyttning av ett dike som ägaren till lägenhet A genomfört från mitten av sitt åkerskifte till norra delen av skiftet till sin egen mark. Det var fråga om ett samfällt dike

för lägenheterna A och B. Ägaren till lägenhet B yrkade att miljönämnden ålägger ägaren till lägenhet A att flytta det samfällda diket till dess tidigare plats. Enligt ägaren till lägenhet B hade kommunens miljönämnd inte behörighet att behandla dikningsärendet, utan ärendet skulle ha behandlats vid en dikningsförrättning. Ägaren till lägenhet B överklagade miljönämndens beslut till förvaltningsdomstolen. FD avslog besvären. Ägaren till lägenhet B överklagade ärendet vidare till högsta förvaltningsdomstolen och yrkade att FD:s beslut skulle upphävas och det samfällda diket återställas till dess tidigare plats. HFD avslog besvären och vidmakthöll FD:s beslut.

I VL 5 kap. 4 § föreskrivs om de situationer i vilka ett dikningsärende ska behandlas vid en dikningsförrättning. Enligt 5 punkten i den ovan nämnda paragrafen ska ett ärende behandlas vid en dikningsförrättning, om det är fråga om att ändra en plan som har beslutats tidigare vid en dikningsförrättning. I princip behandlas alltså dikningsåtgärder som avviker från planen vid en dikningsförrättning. Vad gäller verkställandet av dikningen föreskrivs i vattenlagen att det får göras mindre avvikelser från planen. Enligt vad som föreskrivs i VL 5 kap. 16 § 3 mom. får det när dikningen verkställs vid behov göras mindre avvikelser från den fastställda dikningsplanen utan att planen ändras, om detta inte nämnvärt påverkar kostnaderna och nyttan av dikningen. I fallet låg diket i fråga på fastigheten som tillhörde den person som

hade flyttat diket och diket var den nedre delen av en samfälld dikning. Flyttningen av diket påverkade främst fastighetsägaren på den fastighet där diket var beläget, det vill säga ägaren till lägenhet A, ägaren till lägenhet B och de övriga närmaste markägarna, och därmed är ärendet obetydligt med beaktande av dikningshelheten. På grund av detta och baserat på tolkningen av VL 5 kap. 16 § 3 mom. ansåg FD att miljönämnden har haft behörighet att behandla dikningsärendet i fråga med stöd av den allmänna behörigheten som den har enligt VL 5 kap. 5 §.

Fastställande av bäddens status

Det kan i vissa fall vara svårt att fastställa bäddens status, eftersom definitionerna av dike, utfallsdike, rännil och bäck lämnar rum för tolkning. I vattenlagen definieras rännil och bäck och i statsrådets förordning om begränsning av vissa utsläpp från jordbruk och trädgårdsodling (den s.k. nitratförordningen) utfallsdike. Dike definieras i regeringens proposition med förslag till reform av vattenlagstiftningen (RP 277/2009 rd, s. 90). Fastställandet av bäddens status är en viktig fråga för att man till exempel ska kunna sätta rätt skyddsavstånd enligt nitratförordningen när man planerar gödselstadens plats. Enligt nitratförordningen ska skyddsavståndet vara minst 25 meter från ett utfallsdike eller en rännil och 50 meter från vattendrag (t.ex. bäck).²⁷ Om bädden inte definieras korrekt kan skyddsavståndet vara för litet eller saknas helt.

Enligt VL 3 § 4 punkten avses med älv ett rinnande vattendrag vars avrinningsområde är minst hundra kvadratkilometer stort. Enligt 5 punkten i samma lagrum avses med bäck ett rinnande vattendrag som är mindre än en älv och med rännil en bädd som är mindre än en bäck, vars avrinningsområde är mindre än tio kvadratkilometer stort och där det inte ständigt rinner vatten och där fisk inte kan vandra i nämnvärd omfattning.²⁸ Av det ovan nämnda framgår indirekt att den övre gränsen för storleken på avrinningsområdet för en bäck är under hundra kvadratkilometer och den nedre gränsen tio kvadratkilometer. Trots detta kan en bädd med rinnande vatten vara en bäck, även om avrinningsområdet är mindre än tio kvadratkilometer stort, om det ständigt rinner

²⁷ 4 §, punkterna 3 och 4 i nitratförordningen.

²⁸ VL 3 §, punkterna 5 och 6.

vatten och fisk kan vandra i nämnvärd omfattning i den.²⁹ Enligt vattenlagen är avrinningsområdets storlek det primära kriteriet för definitionen av bäddar, men som framgår av definitionen av rännil är detta inte det enda kriteriet.³⁰

Utfallsdike definieras inte i vattenlagen. I nitratförordningen konstateras att det med utfallsdike avses "en grävd öppen fåra som syftar till att samla upp vatten från kant-, teg- och täckdiken i torrläggingsområdet och från det ovanförliggande avrinningsområdet och att avleda det från torrläggingsområdet".³¹ Enligt regeringspropositionen ska alla öppna bäddar och rör som är avsedda att torrlägga mark eller annars avleda vatten som hindrar användningen av ett område räknas som diken. Med dike avses således öppna diken och täckdiken men också avlopp som är avsedda att leda dag- eller dräneringsvatten.³² Frågan om gränsdragningen mellan utfallsdike och vattendrag är problematisk och det finns argument både för och mot. Enligt rättslitteraturen kan utfallsdiket i vissa strömningsfall vara ett vattendrag³³ och vattendraget bevaras som vattendrag trots dikningsåtgärder.³⁴ I vattenlagen, den gamla vattenlagen och regeringens proposition med förslag till reform av vattenlagstiftningen konstateras dock på många ställen att ett dike inte är ett vattendrag.³⁵

²⁹ RP 277/2009 rd, s. 43. Majuri 2012, s. 3.

³⁰ Dessa definitioner behandlas även i regeringspropositionen gällande reform av vattenlagstiftningen RP 277/2009 rd, s. 43.

³¹ 3 § 24 punkten.

³² RP 277/2009 rd, s. 90.

³³ Hollo 2021, s. 29: "I vissa strömningsförbindelser kan ett utfallsdike uppfylla rekvisitet för ett vattendrag."

³⁴ Vihervuori 1987, s. 57: "En bäck som har rensats, förstorats eller rätats ut torde fortfarande vara ett vattendrag på vilket bestämmelserna om bäckar utanför 6 kap. i vattenlagen tillämpas. Även i 6 kap. i vattenlagen förblir den en bäck (se GVL 6:9)."

³⁵ "Begreppet vattendrag föreslås, precis som enligt den gällande vattenlagen, inte omfatta vatten som är mindre än vattendrag, det vill säga så kallade småvatten. Hit räknas rännilar, diken och källor." (RP 277/2009 rd, s. 43) "Den föreslagna bestämmelsen gäller bäddar som är mindre än vattendrag, det vill säga rännilar och diken." (RP 277/2009 rd, s. 52)

Trots motstridigheten mellan regeringspropositionen och rättslitteraturen torde den enda möjliga rationella tolkningen vara att ett utfalldike också kan vara ett vattendrag. Gjorda dikningsåtgärder och att syftet är torrläggning kan knappast automatiskt hindra att bädden också uppfyller kriterierna för bäck, det vill säga vattendrag. En bädd som ursprungligen varit en bäck i naturligt tillstånd och som utsatts för dikningsåtgärder kan således samtidigt uppfylla definitionen av både utfalldike och vattendrag, trots det som sägs i regeringspropositionen. Om bädden däremot aldrig varit en bäck i naturligt tillstånd, utan blivit grävd av människan i torrläggningssyfte, kan den uppfylla definitionen av utfalldike, men troligen inte definitionen av bäck. Gränsdragningen mellan rännil och utfalldike har inte tolkats speciellt mycket i rättslitteraturen.

Bild 2. Definitionerna av vattendrag, bäck, rännil, utfalldike och dike.

VATTENDRAG

- Område som konstant har en yta av vatten (RP 277/2009 rd, s.45)
- Sjöar, tjärnar, älvar, bäckar och andra naturliga vattenområden samt konstgjorda sjöar, kanaler och andra motsvarande konstgjorda vattenområden (VL 3 § 3 punkten)
- Småvatten, det vill säga rännilar, diken och källor lämnas utanför begreppet vattendrag (VL 3 § 3 punkten, och RP 277/2009 rd, s.45)

BÄCK

- Ett rinnande vattendrag som är mindre än en älv (VL 3 § 3 punkten)
- Avrinningsområde vanligtvis 10–99,9 km² (VL 3 § 6 punkten)
- En bädd med ett avrinningsområde mindre än 10 km² kan vara en bäck, om fisk kan vandra där eller det finns ständigt rinnande vatten (RP 277/2009 rd, s. 45, Majuri 2012, s. 3)

UTFALLSDIKE

- En grävd öppen fåra som syftar till att samla upp vatten från kant-, teg- och täckdiken i torrläggningsområdet och från det ovanförliggande avrinningsområdet och att avleda det från torrläggningsområdet (nitratförordning 1250/2014 3 § 24 punkten)
- Rörläggning av diket möjlig (se rättsfallet Vasa FD 24.5.2021)
- Kan enligt argument som läggs fram i rättslitteratur möjligtvis också vara ett vattendrag (Hollo 2001, s. 29 och Vihervuori 1987, s. 57). Se motargument RP 277/2009 rd, s. 45 och 52, GVL 1:2 enligt vilka bland annat ett dike inte anses vara ett vattendrag.

RÄNNIL

- En bädd som är mindre än en bäck.
- Avrinningsområde mindre än 10 km² stort.
- En bädd där det inte ständigt rinner vatten och fisk inte kan vandra i nämnvärd omfattning (VL 3 § 6 punkten)
- En bädd med ett avrinningsområde mindre än 10 km² kan vara en bäck, om fisk kan vandra där eller det finns ständigt rinnande vatten (RP 277/2009 rd, s. 45, Majuri 2012, s. 3)
- Småvatten (RP 277/2009 rd, s. 45)
- Inte ett vattendrag (VL 3 § 3 punkten)

DIKE

- Alla öppna bäddar och rör som är avsedda att torrlägga mark eller annars avleda vatten som hindrar användningen av ett område räknas som diken. Med dike avses således öppna diken och täckdiken men också avlopp som är avsedda att leda dag- eller dräneringsvatten (RP 277/2009 rd, s. 96)
- Småvatten (RP 277/2009 rd, s. 45)
- Inte ett vattendrag (VL 3 § 3 punkten)

HFD beslut 6.10.2015, Liggare 2847, Diarienummer 3362/1/14

Ämnesord: Rännil – Bäddens naturliga tillstånd – Torvproduktion

Fallet handlade om att torvproducenten hade ansökt hos regionförvaltningsverket om tillstånd att göra undantag från förbudet som avses i VL 2 kap. 11 § i fråga om en bädd som Västra Finlands miljöcentral ansåg vara i naturligt tillstånd. Regionförvaltningsverket hade ansett att bädden inte är en bädd i naturligt tillstånd enligt VL 2 kap. 11 § och därför behövs inget undantag enligt lagrummet för torrläggande av rännilen till följd av torvvinning. FD var inte av samma åsikt och upphävde regionförvaltningsverkets beslut och återförvisade ärendet till verket för ny behandling. Torvproducenten överklagade ärendet vidare till högsta förvaltningsdomstolen.

HFD delade FD:s åsikt och upphävde regionförvaltningsverkets beslut och återförvisade ärendet till verket för behandling. Vattenhushållningen i rännilen har förändrats genom att minska avrinningsområdet i samband med gamla skogsdikningar, när den bädd som ursprungligen började i dammen har styrts i skogsdiken förbi myren. I dagsläget fick rännilen vatten från dammen främst vid högvattenföring. Rännilens avrinningsområde har varit cirka 350 hektar. Till följd av skogsdikningarna hade avrinningsområdet för den del av rännilen som låg i myren blivit ett cirka 22 hektar stort, förutom under högvattenföring. Vattenhushållningen i rännilen hade ändrats genom dikning och i rännilen hade det vuxit vitmossor som avbröt den. Dikningsarrangemang hade gjorts i närheten av rännilen i riktning mot båda ändarna av

rännilen och rännilen fick vatten i princip endast under högvattenföring. Vattenföringen i rännilen var liten och på många ställen var bädden igenväxt med mossa. Enligt FD:s och HFD:s beslut fanns det ingen sådan utredning om rännilens tillstånd, på basis av vilken man skulle kunna anse att rännilens naturliga tillstånd skulle ha gått slutgiltigt förlorat. Utifrån fallet förlorar en bädd i naturligt tillstånd inte alltid sina särdrag ens till följd av flera dikningsåtgärder. Därmed kan en bädd i lagens ögon samtidigt vara både ett dike och en rännil i naturligt tillstånd.

Vasa FD 24.5.2021, Diarienummer 00577/19/5132

Ämnesord: Nitratförordningen – Utfallsdike – Avgörande om planeringsbehov – Förvaltningslagen – Minsta skyddsavstånd

I fallet mottog Mellersta Nylands miljöcentral en anmälan om olägenhet gällande fastighetens inhägnader för hästar som hade byggts ovanpå ett utfallsdike. Inhägnaderna hade sandunderlag som följde utfallsdikets bädd och på bäddens botten kunde man tydligt se avrinningsspår efter vattnet i riktning med utfallsdiket. Enligt Mellersta Nylands miljöcentral uppfyllde hästarnas uteområden inte kravet på minsta skyddsavstånd från utfallsdiket enligt kommunens miljöskyddsbestämmelser och miljöcentralen uppmanade skriftligen verksamhetsutövaren att omedelbart upphöra med att hålla hästar i de aktuella inhägnaderna med stöd av 21 § i miljöskyddsföreskrifterna. Enligt verksamhetsutövarens svaromål är avståndet från utfallsdiket till rastgården cirka 60 meter i sydostlig riktning och 50 meter i nordvästlig riktning. Enligt de observationer som miljöcentralen gjorde under sin inspektion uppfylldes inte de i nitratförordningen och miljöskyddsföreskrifterna meddelade

kravet på avstånd mellan rastgårdarna och utfallsdiket, eftersom rastgårdarna hade byggts ovanpå utfallsdiket. Miljönämnden meddelade ett förpliktande beslut om förvaltningstvång med hot om vite.

Verksamhetsutövaren ifrågasatte huruvida nitratförordningen och miljöskyddsföreskrifterna var tillämpliga i ärendet. Enligt FD är hållande och uppfödning av hästar enligt definitionen av jordbruk och trädgårdsodling i 3 § i nitratförordningen jordbruk och trädgårdsodling som ingår i nitratförordningens tillämpningsområde. I den förberedande promemorian till nitratförordningen preciseras att de skyddsavstånd för placering av konstruktioner som fastställs i 4 § även gäller rasthagar för hästar och rastgårdar avsedda för rastande av djuren. I 21 § i miljöskyddsföreskrifterna har de minsta skyddsavstånden uttryckligen fastställts för ute- och övningsområden för hästar. Därför ansåg FD att 4 § 4 punkten i nitratförordningen och 21 § i miljöskyddsföreskrifterna kan tillämpas när verksamheten i fråga är hästhållning.

Både nitratförordningen och miljöskyddsföreskrifterna fastställer avståndskraven för rastnings- och uteområdena i förhållande till utfallsdike. I miljöskyddsföreskrifterna anges ingen egen definition för utfallsdike, så definitionen av utfallsdike hämtas från den övriga lagstiftningen, i detta fall nitratförordningen. Enligt 3 § 24 punkten i nitratförordningen avses med utfallsdike en grävd öppen fåra som syftar till att samla upp vatten från kant-, teg- och täckdiken i torrlägningsområdet och från det ovanföriggande avrinningsområdet och att avleda det från torrlägningsområdet. I det aktuella ärendet var det fråga om en grävd fåra vars syfte i avledandet av vatten i torrlägningsområdet inte

på något sätt ifrågasattes i ärendet. FD ansåg att nitratförordningen var tillämplig trots rörläggningen av diket, eftersom torrläggningssyftet fortfarande var detsamma. Ett dike räknas alltså som ett utfallsdike även när det har rörlagts. Rörets täthet hade ingen betydelse för definitionen, eftersom rördikets övre konstruktioner med dräneringsrör inte kunde anses vara täta på det sättet att området dagvatten inte skulle kunna rinna in i utfallsdiket längre ned i utfallsdikets lopp. FD anser således att miljönämnden har kunnat ålägga verksamhetsutövaren en huvudförpliktelse att upphöra med hästhållningen på de uteområden som byggts ovanpå utfallsdiket och effektivisera föreläggandet genom att förena skyldigheten med det vite som framgår av beslutet. Det finns ingen anledning att ändra eller upphäva denna del av miljönämndens beslut på de grunder som ändringssökanden framfört.

Rätt till dikning, beständigheten av en rätt som gäller dikning och genomförande av dikning

En utgångspunkt för bestämmelserna om dikning är fastighetsägarens rätt att vidta åtgärder för att avlägsna vatten som hindrar användningen av en fastighet. Denna utgångspunkt är så pass vedertagen att det inte behövs någon liknande bestämmelse som den i 6 kap. 4 § 1 mom. i den gamla vattenlagen om fastighetsägarens eller fastighetsinnehavarens rätt att inleda dikning, det vill säga att avlägsna det överflödiga vatten som stör en ändamålsenlig användning av fastigheten³⁶. Rätten till dikning är dock inte obegränsad, utan principen om minimering av olägenheter, som gäller alla projekt enligt vattenlagen, ska beaktas. Enligt VL 2 kap. 7 § ska vattenhushållningsprojekt genomföras och vattentillgångar och vattenområden i övrigt användas så att allmänna eller enskilda intressen inte kränks på ett sätt som kan undvikas, om syftet med projektet eller användningen kan nås utan oskälig ökning av kostnaderna i förhållande till de totala kostnaderna och till den skada som orsakas. I VL 5 kap. 7 § 1 mom. konstateras också att dikningen ska genomföras så att inte någon annans område blir vattendränkt eller orsakas annan förlust av förmån. Ibland är det nödvändigt att genomföra dikningen på annans område. Parterna kan avtala om dikning på annans område eller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten besluta om beviljande av rätt om dikningen inte kräver tillstånd av tillståndsmyndigheten eller beslut vid en dikningsförrättning (VL 5:9.2). Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten kan ge nyttotagaren rätt att leda in vatten i annans dike, på annans mark anlägga ett dike eller en skyddsvall eller pumpstation som behövs för dikningen, eller rensa en bäck eller rännil på någon

³⁶ RP 277/2009 rd, s. 89.

annans mark (VL 5:9.1). Rätt till dikning kan beviljas, om den behövs för en ändamålsenlig torrläggning av marken eller för förebyggande av att någon annans område blir vattendränkt eller orsakas annan förlust av förmån. (VL 5:9.2)

Det är viktigt att säkerställa beständigheten av de nyttjanderätter som tjänar dikningen och de avtal som stödjer dem med tanke på det långsiktiga genomförandet av projektet och förhållandenas beständighet. Rätten att anlägga ett dike på annans mark och att leda in vatten i annans dike som grundar sig på ett skriftligt avtal mellan parterna eller på ett myndighetsbeslut avseende placeringen som avses i VL 5 kap. 9 § gäller oberoende av senare förändringar i äganderätten till fastigheterna (VL 5:11.1). För att säkerställa beständigheten av avtalet mellan markägarna bör det numera göras skriftligt. När rätten till en åtgärd för vilken det kan beviljas tillstånd med stöd av vattenlagen grundar sig på en överenskommelse mellan parterna, kan tillstånd på ansökan beviljas för säkerställande av att rätten i fråga består också mot en ny ägare av fastigheten (VL 17:9). Detta gäller också i en situation, där ett dike som tidigare har funnits på endast en fastighetsområde till följd av en ändring i fastighetsindelningen kommer att ligga på flera fastigheters områden och inget annat har överenskommit eller bestämts. I detta fall anses diket ha blivit anlagt på annans mark med stöd av avtal (VL 5:11.2). Rätten behöver inte antecknas i fastighetsdatasystemet.³⁷

De allmänna skyldigheterna för den dikande framgår av VL 5:7–8. Den allmänna skyldigheten enligt vattenlagen är att när ett dike har anlagts ska nyttotagaren eller nyttotagarna se till att underhålla diket (VL 5:8). Dikningen och underhållet av diket ska genomföras på ett sätt som orsakar minsta möjliga olägenhet (VL 5: 7–8). Om det har bildats en dikningssammanslutning för dikningen, ska sammanslutningen se till att

³⁷ Hollo 2021, s. 302–303.

diket underhålls (VL 5:8).³⁸ Underhållsansvaret består till dess att sammanslutningen upplöses. Förutsättningarna för upplösning är att dikena med hänsyn till förhållandena återställs i ett naturliknande tillstånd (VL 5:26.1), att ärendet beslutas i dikningssammanslutningens stämma (VL 5:25) och att ärendet som gäller upplösning av en dikningssammanslutning behandlas vid en dikningsförrättning (VL 5:26).

En dikningssammanslutning kan således inte upplösas om underhållet har försummats och den dikade bädden inte har återställts i ett naturliknande tillstånd eller ärendet inte har behandlats vid dikningssammanslutningens stämma i enlighet med VL 5: 26.1. Ett exempel på detta är NTM-centralens utlåtande VAR-ELY/74/07.02/2013 som presenteras närmare i slutet av guiden och där förutsättningarna för en dikningsförrättning gällande upplösning av en dikningssammanslutning saknades, eftersom upplösningen inte hade behandlats vid dikningssammanslutningens stämma. I utlåtandet påminde NTM-centralen också om att med stöd av VL 5 kap. 26 § ska dikena vid upplösning av en dikningssammanslutning återställas i ett naturliknande tillstånd. Upplösning av en dikningssammanslutning är således uteslutet om detta mål inte har uppnåtts till exempel om underhållet har försummats eller ursprunget eller kvaliteten på de vatten som hamnar i diket inte har utretts. Därmed kan en dikningssammanslutning bli tvungen att vidta olika underhållsåtgärder på diket för att uppnå målet enligt detta lagrum, innan sammanslutningen kan upplösas.³⁹

Om dikningen kräver tillstånd av tillståndsmyndigheten eller beslut vid en dikningsförrättning ska det göras upp en dikningsplan. En dikningsplan ska göras upp också i andra situationer om ärendets art eller omfattning kräver det (VL 5:15.1; VVL 6:11). Dikningsplanen ska innehålla uppgifter om projektet, hur det ska

genomföras och torrläggingsdjupet, en redogörelse för nyttan av projektet och en bedömning av dess konsekvenser (VL 5:15.2). Beslutet om fastställande av dikningsplan med tillhörande myndighetsföreskrifter och villkor är ett centralt verkställighetsverktyg för ett dikningsprojekt. Dikning får verkställas enligt en fastställd dikningsplan (VL 5:16.3). Detta avser både själva genomförandet och ibruktagandet av de områden för vilka den nödvändiga rättigheten har erhållits. Vid behov får mindre avvikelser göras från den fastställda dikningsplanen utan att planen ändras, om detta inte nämnvärt påverkar kostnaderna och nyttan av dikningen. För andra avvikelser från planen ska man ansöka om beslut om ändring av planen av den myndighet som fastställer planen.⁴⁰

Härnäst presenteras rättsfall om ämnesområdet.

40 Hollo 2021, s. 297–298.

38 Hollo 2021, s. 291, 299.

39 Hollo 2021, s. 311.

**Vasa FD 14.5.2018, Beslutsnummer 18/0116/2,
Diarienummer 01094/16/5205**

Ämnesord: Samfällid dikning – Torrläggingsnytta – Nyttotagare vid dikning – Dikningskostnader – Underhållsansvar för dike

I fallet var det fråga om ett besvär gällande ett dikningsärende och om vem som ansvarar för kostnaderna och det fortlöpande underhållet för ett dikningsprojekt. Miljönämnden hade ansett att ägaren till lägenhet A och ägaren till grannlägenhet B solidariskt ansvarar för kostnaderna för dikningen, eftersom båda får torrläggingsnytta av diket. Ägaren till lägenhet A överklagade miljönämndens beslut om dikningskostnader och underhållsansvar till förvaltningsdomstolen och yrkade att beslutet skulle ändras så att ägaren till lägenhet B ägare skulle ensam ansvara för kostnaderna och det fortlöpande underhållet för dikningsprojektet. Enligt ägaren till lägenhet A kan fördelningen av kostnaderna inte baseras på den nytta som uppstår, eftersom orsaken till hela problemet är den fastighet som tillhör ägaren till lägenhet B och denne är enligt orsaksprincipen även skyldig att undanröja olägenheten. Ägaren till lägenhet B ägare är den enda nyttotagaren vid dikningen, eftersom den nuvarande situationen stör användningen av fastigheten som ägs av A. För ägaren till lägenhet A orsakar den nuvarande situationen däremot ingen olägenhet och den nytta som uppstår för honom i området som är jordbruksmark är obefintlig. Ägaren till lägenhet B yrkade i sitt svaromål att besvären skulle avslås och miljönämndens beslut vidmakthållas.

FD biföll besvären, hävde miljönämndens beslut och återförvisade ärendet till regionförvaltningsverket för ny behandling. FD ansåg att det inte

är fråga om ett i vattenlagen avsett ärende som gäller samfällid dikning, eftersom dikningen medför torrläggingsnytta endast för en av fastigheterna. Den andra fastigheten, som inte får torrläggingsnytta, kan inte betraktas som nyttotagare av dikningen och kan därmed inte heller åläggas ansvar för kostnaderna för dikningen. Enligt VL 5 kap. 2 § 1 mom. 4 punkten avses med samfällid dikning dikning där torrläggingsområdet består av fastigheter som tillhör olika markägare. Enligt 1 punkten i samma moment avses med torrläggingsområde marker för vilka samfällid dikning medför nytta. Den allmänna skyldigheten enligt vattenlagen är att när ett dike har anlagts ska nyttotagaren eller nyttotagarna se till att underhålla diket. (VL 5:8) I fallet var B den enda nyttotagaren, och därmed var han också den enda instansen med underhållsansvar. Det kunde inte heller vara fråga om samfällid dikning.

**RFV beslut nummer 42/2016/2, Diarienummer
LSSAVI/4360/2015**

Ämnesord: Dikningssammanslutningens underhållsansvar – Dikningssammanslutningens beslut – Tillståndsplikt vid tilltäppning av dike – Klandrande av dikningssammanslutningens beslut

Ärendet handlade om klandrande av beslut som fattats av dikningssammanslutningens stämma. I fallet hade en medlem i en dikningssammanslutning flyttat ett dike och täppt till det tidigare diket utan att flytten hade behandlats vid en dikningsförrättning eller en bolagsstämma. Dikningsbolaget hade vid bolagsstämman fattat beslut om att öppna den tilltäppta bädden. Den medlem i dikningssammanslutningen som täppt till diket ifrågasatte bolagsstämmans laglighet och beslutsföret och framställde en omprövningsbegäran

till dikningssammanslutningen. Dikningssammanslutningen ändrade inte sitt beslut med anledning av omprövningsbegäran, eftersom den ansåg att stämman om öppnande av den tilltäppta bädden var lagligt sammankallad och beslutet lagligt. Enligt dikningssammanslutningens åsikt har medlemmen inte haft tillstånd att täppa till diket och ett täppt dike ska fortfarande underhållas av dikningssammanslutningen. Medlemmen i dikningssammanslutningen klandrade beslutet i RFV. Enligt sin egen utsago hade medlemmen i dikningssammanslutningen inte vetat att diket i fråga hörde till dikningsbolaget och därför hade han inte ansökt om tillstånd för att täppa till diket varken muntligt eller skriftligt hos någon. Enligt honom var det nya diket fungerande, företagets yrkande på att öppna det täppta diket förhastat och kostnaderna och funktionaliteten en gåta. RFV avlog ansökan eftersom beslutet inte stred mot företagets stadgar och öppnande av ett dike för vilket dikningsbolaget har underhållsansvar inte kan anses kränka någons rätt. Det fanns varken ett muntligt eller skriftligt tillstånd för att täppa till diket och ett täppt dike måste fortfarande betraktas som ett officiellt dike som dikningssammanslutningen ska underhålla. Detta påverkades inte av att medlemmen eventuellt hade trott att det fanns en annan ledningsväg via dikesbolagets diken eller att vattnet kunde ledas på ett fungerande sätt via det nya diket. I motiveringen till avgörandet hänvisas till VL 5 kap. 8 § 1 mom., enligt vilken nyttotagaren eller nyttotagarna ska underhålla diket på det sätt som föreskrivs i 7 §. Om det har bildats en dikningssammanslutning för att sköta de angelägenheter som följer av dikningen, skaammanslutningen se till att diket underhålls. I motiveringen hänvisas även till VL 12 kap. 17 §, enligt vilken en medlem i en dikningssammanslutning kan klandra ett beslut

som fattats av dikningssammanslutningen, om beslutet inte har tillkommit på föreskrivet sätt, om det strider mot lag eller motammanslutningens stadgar eller om det kränker medlemmens rättigheter.

HFD 4.5.2015 Diariernr 755/1/14 (tidigare behandling av ärendet vid Vasa förvaltningsdomstol 5.2.2014 nr 14/0017/1) VARELY/17/07.02/2014

Ämnesord: Placering av dike – Fördelning av kostnaderna – Nyttotagare vid dikning – Skyldighet att underhålla dike – Grunder för flyttning av dike

Ägaren till lägenhet A ansökte hos miljönämnden om tillstånd att flytta ett dike som låg på hans egen mark till gränsen mellan hans lägenhet och lägenhet B. A ville flytta diket för att på nytt börja använda åkervägområdet för odling. Miljönämnden ansåg att det var ändamålsenligt att placera diket vid gränsen, eftersom rålinjen blir tydligare och impediment kan börja utnyttjas. I fråga om kostnaderna beslutades att ägaren till lägenhet A ansvarar för dikningskostnaderna och den del av inkomsterna från virkesförsäljningen som överstiger drivningskostnaderna att ska betalas till ägaren till lägenhet B. För diket och dikesrensens område bestäms ingen ersättning, eftersom båda parterna har nytta av dikningen. Av samma anledning måste båda i framtiden ansvara för underhållet av diket. Ägaren till lägenhet B överklagade ärendet till förvaltningsdomstolen som upphävde miljönämndens beslut. Enligt FD:s syn kan beviljandet av rätten till ägaren till lägenhet A inte enbart motiveras med ändamålsenlighets-skäl eller av att diket som grävts på gränsen på bekostnad av den dikande också medför nytta för grannfastigheten B. FD ansåg att det inte fanns grunder för att flytta diket delvis till annans område. Ägaren till lägenhet A överklagade ärendet till

högsta förvaltningsdomstolen och yrkade att FD:s beslut skulle upphävas och miljönämndens beslut sättas i kraft. HFD avlog besvären och vidmakt-höll FD:s beslut. I motiveringarna hänvisades till VL 5 kap. 7 § och 9 §. Enligt VL 2 kap. 7 § ska vattenhushållningsprojekt genomföras bland annat så att allmänna eller enskilda intressen inte kränks på ett sätt som kan undvikas, om syftet med projektet eller användningen kan nås utan oskäligen ökning av kostnaderna i förhållande till de totala kostnaderna och till den skada som orsakas. Enligt VL 5 kap. 9 § kan nyttotagaren ges rätt att bland annat anlägga ett dike på annans område, om inget avtal om dikning i annans område träffas. Enligt 10 § 3 mom. i samma kapitel, kan, när ett dike har anlagts på annans område, ägaren till området beviljas rätt att ändra dikets läge och sträckning på egen bekostnad, om ändringen inte minskar nyttan av diket eller medför nämnvärda merkostnader för nyttotagaren. I fallet borde man vid beviljandet av rätten ha bedömt om man i enlighet med VL 2 kap. 7 § kan undvika de förluster av förmåner och skador som dikningen orsakar grannfastigheten, vilka är förlusten av markområdet och förlusten av det förväntade värdet på det trädbestånd som ska avlägsnas, och om syftet med dikningen kan uppnås utan oskäligen ökning av dikningskostnaderna i förhållande till den skada som orsakas. Enligt motiveringarna var dikets nuvarande placering ändamålsenlig med tanke på torrläggningen och den uteblivna nyttan av att diket inte flyttas är obetydligt och sekundär i det system som avses i vattenlagen. Därmed saknades grunder för att flytta diket till gränsen. Den nuvarande placeringen av diket uppfyllde kraven enligt VL 2 kap. 7 § bättre.

HFD Annat beslut 9.11.2017 Diariernr 2390/1/16 VARELY/1435/2018

Ämnesord: Nyttotagare vid dikning – Underhållsansvar för dike – Dikningssammanslutning – Samfällad dikning – Överensstämmelse med dikningsplan

I ärendet pågick en tvist mellan dikningsbolaget och ägarna A och B till lägenhet X gällande frågan om vilka som är nyttotagare i rensningsprojektet och vilka som har kostnadsansvaret för projektet. I fallet förordnade NTM-centralen med anledning av ansökan från A och B en dikningsförrättning där man fastställde kostnadsandelarna för dikningsbolagets bolagsmän och därmed även för A och B som ägare av lägenhet X. A och B var missnöjda med detta, eftersom de ansåg att de inte var nyttotagare i rensningsprojektet och således inte skyldiga att delta i kostnaderna. Enligt dem var det inte fråga om underhåll av dikningen från år 1978, utan om en ny dikning som endast gagnar markägarna ovanför bädden. Den tidigare ägaren till lägenhet X hade inte undertecknat bolagsavtalet. Enligt dikningssammanslutningen var A och B skyldiga att delta i kostnaderna för underhållet av bädden. FD ansåg att A och B var skyldiga att delta i den samfällda dikningen även om lägenhetens tidigare ägare inte hade undertecknat bolagsavtalet (GVL 6 kap. 13 §). A och B är bolagsmän i dikningsbolaget eftersom deras fastighet X har fått sådan nytta av projektet som avses i GVL 6 kap. 16 §, då fastighetens torrlägningsstatus har förbättrats i och med projektet. Således är ägarna till lägenhet X skyldiga att delta i underhållskostnaderna till den del det i projektet har varit fråga om ett grävningdjup enligt planen för rensningsprojektet. Däremot kan en grävning som är djupare än den i det tidigare genomförda projektet inte betraktas

som underhåll av rensningen, utan ytterligare grävning är en tilläggsåtgärd som godkänts vid bolagsmännens stämma och som inte medför någon nytta för lägenhet X genom förbättring av markens bruksvärde, eftersom den ytterligare grävningen inte ökar torrlägningsdjupet vid lägenhet X. På basis av den totala mängden grävmassor kan tilläggsåtgärden inte anses vara obetydlig. Av dessa orsaker skulle ägaren till lägenhet X delta i istandsättningsdikningen med den kostnadsandel som fastställts vid dikningsförrättningen endast till den del det var fråga om ett grävningdjup enligt planen för rensningsprojektet. FD upphävde dikningsförrättningens beslut med anledning av A och B:s besvär och återförvisade ärendet för ny behandling vid en dikningsförrättning. Torrläggningssamrådets förvaltare yrkade av HFD upphävande av FD:s beslut. HFD avtog besvären och vidmakthöll FD:s beslut.

I fallet tillämpades den gamla vattenlagen, men innehållet i lagrummen är fortfarande relevant. Enligt GVL 6 kap. 16 § anses som nytta av dikning ökningen av markens bruksvärde och enligt GVL 6 kap. 9 § ska alla som har nytta av dikningen delta i dikningskostnaderna i förhållande till nyttan. Enligt GVL 6 kap. 21 § är en nyttohavare som inte har påyrkat dikning och inte heller förenat sig om sådant yrkande skyldig att ta del i dikningskostnaderna högst med ett belopp som motsvarar den nytta som dikningen medför för honom. Enligt GVL 6 kap. 25 § är bolagsmän i ett dikningsbolag de för vilka den samfälliga dikningen enligt dikningsplanen medför nytta. Enligt GVL 6 kap. 29 § 2 mom. ska kostnadsfördelningen justeras om det konstateras att fördelningen av den nytta som dikningen medför avsevärt avviker från den beräkning enligt vilken bolagsmännens andelar i bolaget tidigare

fastställts. Enligt GVL 6 kap. 29 § 3 mom. får en bolagsman klandra kostnadsfördelningen vid dikningsförrättning, vars hållande ska påyrkas inom tre månader efter stämman. Dessutom ska enligt VVL 6 kap. 32 § 1 mom. nyttohavarna underhålla ett samfällt dike och delta i underhållskostnaderna, om inte särskilda skäl kräver att kostnaderna fördelas på något annat sätt. Enligt GVL 6 kap. 32 § 2 mom. ska ett dikningsbolag, om ett sådant bildats för skötseln av ärenden som beror på dikning, sörja för underhållet av diket.

Vasa FD 29.9.2010, Beslut 10/0251/5, Diarienummer 02015/09/5205

Ämnesord: Behov av dikning – Anläggande av dike på gränsen – Torrläggningens ändamålsenlighet – Anläggande av dike på annans mark

Fastighetsägaren ansökte hos kommunens miljö- och byggnadsnämnd om rätt att anlägga ett dike på gränsen för att genomföra torrläggningssyftet. Miljö- och byggnadsnämnden ansåg inte att diket som skulle grävas var nödvändigt med tanke på torrläggningen av grannens fastighet och därför borde diket i sin helhet ha placerats på den sökandes fastighets sida. FD var av samma åsikt. Att anlägga diket på gränsen mellan lägenheterna för att torrlägga vägområdet på ett ändamålsenligt sätt var inte nödvändigt, eftersom torrläggningen kunde genomföras så att diket helt och hållet ligger på den sökandes sida intill vägen. Enligt FD innebär ändamålsenlighet enligt vattenlagen att torrläggningen är ändamålsenlig och exempelvis att placeringen av diket på den dikandes mark eventuellt minskar odlingsarealen ger inte rätt att placera diket på annans område. I ärendet motiverades beslutet bland annat med 6 kap. 4 § 1 mom. i den gamla vattenlagen, enligt vilket den dikande

har rätt att på annans mark lägga dike eller företa sådan rensning av bäck som kan räknas som dikning, om det är påkallat för ändamålsenlig torrläggning av mark eller för förebyggande av påföljd som avses i 3 § 1 mom. i samma kapitel. I ärendet saknades grunder enligt GVL 6 kap. 4 § 1 mom. att bevilja rätt att anlägga dike på annans mark. Även enligt den nuvarande vattenlagen kan rätt till dikning beviljas om det behövs för en ändamålsenlig torrläggning av marken (VL 5:9.2)

HFD 30.12.2005, Liggare 3664, Diarienummer 2142/1/04

Ämnesord: Rätt som gäller dikning – Beständigheten av rätt som gäller dikning – Avtal om placering av dike – Bindande karaktär – Beständighet – Detaljplaneområde – Avledande av dräneringsvatten – Avledande av dagvatten – Rördike – Täckdike – Den kommunala miljövårdsmyndigheten – Behörighet

Miljönämnden beslutade på ansökan av ägaren till tomt A att avtalet mellan ägarna av tomt A och tomt B om att installera ett regnvatten- och dräneringsrör är ett gällande avtal som binder fastigheternas nuvarande ägare och att A fortfarande på de villkor som nämns i miljönämndens beslut hade rätt att leda regn- och dräneringsvattnet till ett rördike som går genom tomt C. FD vidmakthöll miljönämndens beslut, men ansåg att avtalet inte var bindande för ägaren till tomt C. HFD vidmakthöll det slutgiltiga resultatet av FD:s beslut. Enligt motiveringarna till HFD:s beslut hade ett regnvatten- och dräneringsrör som ska betraktas som ett dike enligt vattenlagen anlagts för avledande av vatten som är menligt för nyttjande av området i det dikningssyfte som nämns i GVL 6 kap. 1 § 1 mom. Syftet med ett avtal enligt GVL 6 kap. 12 §

1 mom. är, om inte något annat har avtalats, att bestående placera diket på annans område så att senare förändringar i äganderätten till fastigheterna eller fastighetsindelningen inte påverkar beständigheten av rätten. Således har det i ärendet ingen betydelse om det finns eller saknas samtycke av ägaren till tomt C eller om han vid köp av fastigheten har varit medveten om rörets placering och inte heller att registrering av rätten att placera ett dike som avses i 6 kap. i vattenlagen inte föreskrivs i lag.

Fallet är fortfarande relevant eftersom även den nya vattenlagen innehåller principen om beständigheten av rätten till dikning (VL 5:11). I fallet var miljönämnden, FD och HFD eniga om att A har rätt att leda regn- och dräneringsvattnet till ett rördike som ligger på tomt C, men FD hade en annan uppfattning om avtalets bindande verkan än miljönämnden och HFD. FD ansåg att det avtal som ingåtts av tidigare fastighetsägare inte var bindande för ägaren till tomt C. HFD vidmakthöll förvaltningsdomstolens beslut, men dess uppfattning var att samtycke eller förbindelse från ägaren till tomt C inte spelade någon roll, eftersom den bindande karaktären härrör från principen om att rätten till dikning ska vara bestående. Ägaren till tomt C är bunden av den föregående fastighetsägarens förbindelse.

**Vasa FD 25.6.2020, Beslutsnummer 20/0046/1,
Diarienummer 00922/18/5205**

Ämnesord: Beständigheten av en rätt som gäller dikning – Inget skriftligt avtal om dikning – Fördelning av dikningskostnaderna

Se rättsfallet i avsnitt 3, s. 8. I avsnitt 3 behandlas rättsfall utifrån perspektivet för lagvals- och behörighetsfrågor.

I ärendet yrkade ägaren till lägenhet A att kommunens tekniska nämnd ändrar torrläggningens placering så att vattnen från grannfastigheten inte längre får avledas på samma sätt som tidigare via hans fastighet, eftersom diket hindrar odlingen av åkerskiften på fastigheten. Ägaren till lägenhet A ifrågasatte den rättsliga grunden för dikningen som anlagts tidigare, eftersom inget avtal hade ingåtts om dikningen. Fastigheterna hade tidigare bildat en enhetlig fastighet som ägdes av en markägare. Fastigheterna hade sedermera styckats och samma fastighetsägare hade anlagt ett dike som löper genom båda fastigheterna. Diket hade på den tiden anlagts för dränering av åkermark, men har senare tjänat torrläggningen av tomtområdena. Grannen, det vill säga ägaren till lägenhet B, ansåg att diket kan få vara kvar på sin nuvarande plats. Kommunens tekniska nämnd beslöt att diket ska flyttas så att det först förlängs längs med fastighetsgränsen mot ån och sedan kröks längs med randen på skogsdungen, varvid en del av diket skulle vara kvar på den fastighetsägarens sida. Ägaren till lägenhet A överklagade tekniska nämndens beslut till förvaltningsdomstolen och ifrågasatte rätten att avleda vatten via hans fastighet. Enligt honom grundade sig beslutet på felaktig tillämpning av lagen, eftersom det aldrig har ingåtts något skriftligt avtal om anläggning av

diket och fastigheterna var styckade. Enligt ägaren till lägenhet A kunde beständigheten av en rätt som gäller dikning enligt VL 5 kap. 11 § inte tas som utgångspunkt för beslutsfattandet, eftersom diket hade anlagts först efter styckningen. FD avtog besvären. Enligt VL 5 kap. 11 § 1 mom. gäller rätten att anlägga ett dike på annans mark och att leda in vatten i annans dike som grundar sig på ett skriftligt avtal mellan parterna eller på ett beslut som avses i 9 § oberoende av senare förändringar i äganderätten till fastigheterna. Enligt VL 5 kap. 11 § 2 mom. om ett dike som tidigare har funnits på endast en fastighets område till följd av en ändring i fastighetsindelningen kommer att ligga på flera fastigheters områden och inget annat har överenskommit eller bestämts, anses diket ha blivit anlagt på annans mark med stöd av avtal. På ett sådant dike tillämpas det som föreskrivs i 1 mom. I detta fall var fastigheterna även efter styckningen i samma aktörs ägo, som hade beslutat att anlägga diket så att det korsade gränsen mellan hans två fastigheter och i en sådan situation var det inte nödvändigt att be någon om samtycke till anläggning av diket på fastigheterna. Med andra ord saknade det betydelse att diket anlades först efter styckningen eftersom de styckade fastigheterna ägdes av samma aktör. I fråga om dikningskostnaderna konstaterade FD att markägaren enligt bestämmelserna i vattenlagen bör flytta diket på sin egen bekostnad. FD kan dock inte ändra tekniska nämndens beslut om kostnadsfördelningen till nackdel för ändringsökanden, eftersom ägaren till lägenhet B inte har sökt ändring i nämndens beslut.

**Vasa FD 18.4.2018, Beslutsnummer 18/0084/2,
Diarienummer 01192/16/5205**

Ämnesord: Flyttning av dike – Behov av dike – Lagligheten av dikets placering – Beständigheten av en rätt som gäller dikning

I fallet ansökte ägaren till lägenhet A hos kommunens miljönämnd om att flytta ett gammalt dike som löpte genom hans lägenhet till gränsen. Ägaren till lägenhet A ville flytta diket eftersom det inte fanns någon passage till andra sidan av fastigheten över det 2–4 meter djupa diket. Enligt honom hade dikessträckningen anlagts och iståndsatts genom hans lägenhet utan tillstånd och därför borde diket flyttas bort från hans lägenhets område. Om dikningen hittades inte heller några myndighetshandlingar. Enligt honom hade dikningen skett utan hans samtycke och inte genomförts vid en dikningsförrättning och att det således var fråga om en överträdelse av vattenlagen. Ägarna till lägenheterna B och C motsatte sig flyttning av diket till gränsen, eftersom det orsakar problem för täckdikningen och minskar åkerarealen. Miljönämnden avtog yrkandet på att flytta det gamla samfällda diket från området för den ändringsökandes lägenhet, eftersom det nuvarande diket hade genomförts gemensamt av lägenheterna på den aktuella sträckningen för länge sedan och enligt erhållna utredningar hade det legat på den aktuella platsen i flera årtionden. Ägaren till lägenhet A förde ärendet till förvaltningsdomstolen och yrkade att miljönämndens beslut skulle upphävas och diket flyttas. FD ansåg att de tidigare ägarna till lägenhet A genom sitt agerande hade visat sitt godkännande av dikningen, eftersom utgrävningen av diket inte hade bestridits när den gjordes och inte heller senare, innan det aktuella ärendet anhängiggjordes, och lägenhetens dåvarande

ägare också hade betalat sin kostnadsandel enligt kostnadsfördelningsförslaget. FD ansåg alltså att utgrävningen av diket och dikets existens hade godkänts med dessa åtgärder genom tyst accept. Enligt VL 5 kap. 11 § 1 mom. gäller rätten att anlägga ett dike på annans mark och att leda in vatten i annans dike som grundar sig på ett skriftligt avtal mellan parterna eller på ett beslut som avses i 9 § oberoende av senare förändringar i äganderätten till fastigheterna. Således kan den tysta accepten av lägenhetens tidigare ägare betraktas som ett avtal och beständigheten av denna rätt enligt avtalet ska skyddas.

I fallet hade det ingen rättslig betydelse i vilken mån lägenheten och de övriga lägenheterna får nytta av diket i nuläget, när diket ändå behövs för torrläggning av området ovanför. Att nyttan minskar på grund av förändringar i den aktiva odlingen utgör ingen grund för att ålägga nyttotagarna att flytta diket. Inte heller det att diket delar fastigheten i två delar och att det är svårt att korsa diket hade någon rättslig betydelse.

**HFD 23.03.2016, Liggare 1011, Diarienummer
1587/1/15**

Ämnesord: Vattenärende – Dikning – Avtal om placering av dike – Bindande karaktär – Beständighet – Detaljplaneområde – Avledande av dräneringsvatten – Avledande av dagvatten – Rördike – Täckdike – Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten – Behörighet

Fallet handlade om att fastighetsägare A hade anlagt ett rördike på sin egen bekostnad och att granne B senare hade grävt ett annat dike på lägenheternas gräns och anslutit detta dike till A:s dike. Inledandet av vatten till någon annans

dike grundade sig inte på samtycke, avtal eller tillstånd från myndighet. A bad med sitt brev kommunens nämnd att förbjuda B att leda in vatten i hans rör med motiveringen att det handlar om otillåten avledning av grävatten från bosättning till hans rör och vidare till vattendraget. Kommunens miljönämnd beslutade att inte förbjuda B att leda sitt avrinningsvatten till A:s rördike, eftersom grävatten behandlas på adekvat sätt och det inte går att uppskatta att det grävatten som uppstår i köket skulle ledas till det aktuella röret och orsaka skada eller risk för skada i vattendraget. B överklagade ärendet till förvaltningsdomstolen, som ansåg att det inte finns grunder för att upphäva miljönämndens beslut.

HFD upphävde FD:s och nämndens beslut och ärendet återförvisades till nämnden för ny behandling. Enligt HFD beslutade nämnden att inte förbjuda ledande av vatten från B:s lägenhet in i ett rördike som ägs av A utan att närmare utreda om B:s lägenhet ägde rätt till det nämnda ledandet av vatten. Enligt VL 5 kap. 5 § 3 punkten behandlar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten sådana meningsskiljaktigheter i fråga om dikning som inte kräver tillstånd med stöd av 3 § eller som inte ska behandlas vid en dikningsförrättning enligt 4 § och som föranleds av ledandet av vatten till ett dike på någon annans mark. Av 9 § i samma kapitel framgår vidare att nyttotagaren kan ges rätt att leda in vatten i annans dike, om det behövs för en ändamålsenlig torrläggning av marken eller för förebyggande av en konsekvens som avses i 7 § 1 mom. Rätt att leda in vatten i annans rördike kan beviljas endast om det inte annars är möjligt att avleda vattnet utan oskäliga kostnader. Enligt HFD uttrycker bestämmelserna för sin del den grundläggande principen för rättsordningen att ett område

eller föremål som tillhör någon annan, såsom ett rördike, endast kan användas med ägarens samtycke eller med stöd av ett tillstånd som beviljats av en myndighet på de förutsättningar som föreskrivs i lagen. Inledande av vatten i någon annans rördike är olovligt, om den utomstående användaren inte kan bevisa att han är berättigad till detta med stöd av antingen ett avtal eller ägarens samtycke eller ett tillstånd av en myndighet. Existensen av en sådan rättighet kan inte härledas från att den inte uttryckligen har uteslutits i ett avtal eller annars. I fallet framhävs även myndighetens utredningsskyldighet. Nämnden borde först ha utrett om B:s lägenhet har rätt att leda vatten, inte hurvida vattenbehandlingen var adekvat.

VARELY/74/07.02/2013 utlåtande

Ämnesord: Dikningssammanslutning – Dikningsförrättning – Ärende som gäller upplösning av en dikningssammanslutning – Förutsättningar för behandling vid dikningsförrättning – Underhållsskyldigheter för dike

Fallet handlade om att markägaren yrkade av NTM-centralen nedläggning av dikningsbolaget i en situation där upplösning av dikningssammanslutningen inte hade behandlats på dikningsbolagets stämma. NTM-centralen ansåg i sitt utlåtande att markägarens yrkande inte uppfyllde kraven enligt VL 5 kap. 25 § och förordnade därför inte en dikningsförrättning enligt VL 5 kap. 31 §. I utlåtandet påminde NTM-centralen också om att med stöd av VL 5 kap. 26 § ska dikena vid upplösning av en dikningssammanslutning återställas i ett naturliknande tillstånd. Med stöd av VL 5 kap. 25 § har i en dikningssammanslutning varje medlem en rösträtt och ett beslut om att ett projekt ska förfalla kan fattas av stämman endast om det

i stämmokallelsen har meddelats att detta ärende kommer att tas upp till behandling och alla de närvarande aktiva delägarna stöder beslutet. Enligt VL 5 kap. 26 § ska ett ärende som gäller upplösning av en dikningssammanslutning behandlas vid en dikningsförrättning. I VL 5 kap. 31 § föreskrivs om anhängiggörande av dikningsförrättning. Enligt lagrummet ska dikningsförrättning sökas hos den behöriga statliga tillsynsmyndigheten och tillsynsmyndigheten ska förordna hållande av dikningsförrättningen. I fallet ansökte markägaren om dikningsförrättning i förtid, eftersom ett ärende som gäller upplösning av en dikningssammanslutning först ska behandlas vid dikningsbolagets stämma och badden, med beaktande av omständigheterna, återställas i ett naturliknande tillstånd. Först därefter kan tillsynsmyndigheten, det vill säga NTM-centralen, förordna hållande av dikningsförrättning.

4. Slutord

I denna utredning presenterades reglering av och rättsfall om dikning. I utredningen behandlades regleringen av dikning och rättsfall om dikning enligt ämnesområde. Dessa var lagvalsfrågor; behörighet, hörande och andra frågor gällande förfaranden; fastställande av bäddens status samt; rätt till dikning, beständigheten av en rätt som gäller dikning och genomförande av dikning.

Eftersom regleringen av dikning är svårbegriplig kan det uppstå många slags problematiska tolkningsfrågor för den myndighet som behandlar dikningsärenden. Ämnesområdena som behandlades skrapar endast ytan på regleringen av och rättsfallen om dikning; materialet som finns skulle ha räckt även för en längre utredning.

I fortsättningen borde man i större utsträckning undersöka framför allt frågor som gäller dikning i detaljplaneområden och fastställande av bäddens status. Dessa ämnen är förknippade med många tolkningsproblem som belastar myndigheterna i det dagliga arbetet. Därför finns det behov av flera utredningar som denna. Utöver utredningar finns det i regleringen av dikningen också behov av en lagändring som förtydligar de tolkningsmässiga lagrummen.

5. Källor

Bestämmelser

[Vattenlag \(587/2011\)](#)

[Markanvändnings- och bygglag \(132/1999\)](#)

[Lag om vattentjänster \(119/2001\)](#)

[Miljöskyddslag \(527/2014\)](#)

[Förvaltningslag \(434/2003\)](#)

[Statsrådets förordning \(1250/2014\) om begränsning av vissa utsläpp från jordbruk och trädgårdsodling \(1250/2014\)](#)

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om vattentjänster och av markanvändnings- och bygglagen [RP 218/2013 rd](#)

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till reform av vattenlagstiftningen [RP 277/2009 rd](#)

[MiUB 22/2010 rd – RP 277/2009 rd](#), miljöutskottets betänkande 22/2010 rd, Regeringens proposition med förslag till reform av vattenlagstiftningen

[Vattenlag 1961/264 \(upphävd\)](#)

Rättsfall enligt ämnesområde

Lagvalsfrågor, i synnerhet i detaljplaneområden:

Vasa FD 25.06.2020, Diarienummer 00922/18/5205

HFD 16.9.2011, Liggare 2645, Diarienummer 3916/1/09

Vasa FD, 2.6.2021 21/0089/3 Diarienummer 00990/19/5211

HFD 2014:79, Liggare 1599, Diarienummer 2811/1/12

Vasa FD 6.2.2018, Diarienummer 00337/15/5132

HFD 23.3.2016, Liggare 1012, Diarienummer 2930/1/15

Vasa FD 9.9.2021, Diarienummer 00161/19/5205

Behörighet, hörande och andra frågor gällande förfaranden:

Vasa FD 25.06.2020, Diarienummer 00922/18/5205

HFD 16.9.2011, Liggare 2645, Diarienummer 3916/1/09

Vasa FD 15.10.2018, Diarienummer 00251/17/5205

HFD 8.11.2019, Diarienummer 01248/18/5211

Vasa FD 01.12.2017, Diarienummer 01476/16/5205

HFD 23.3.2016, Liggare 1012, Diarienummer 2930/1/15

Vasa FD 02.06.2021, Diarienummer 00990/19/5211

Vasa FD 22.12.2017, Diarienummer 00221/17/5205

HFD 2021:07, Liggare H2390, Diarienummer 20385/2020

Vasa FD 29.8.2019, Diarienummer 01440/17/5211

Vasa FD 08.02.2019, Diarienummer 00585/18/5211

Vasa FD 07.05.2019, Diarienummer 01279/17/5205

Vasa FD 07.05.2019, Diarienummer 01579/17/5205

Vasa FD 06.05.2019, Diarienummer 01402/17/5205

Vasa FD 2.6.2017 Diarienummer 00566/16/5211

HFD 30.4.2019, Liggare 1886, Diarienummer 5759/1/17

Utredning av bäddens status:

HFD beslut 6.10.2015, Liggare 2847, Diarienummer 3362/1/14

Vasa FD 24.05.2021, Diarienummer 00577/19/5132

Rätt till dikning, beständigheten av en rätt som gäller dikning och genomförande av dikning:

Vasa FD 14.5.2018, Diarienummer 01094/16/5205

RFV beslut nr 42/2016/2, Diarienummer LSSA-VI/4360/2015

HFD 4.5.2015, Diarienummer 755/1/14HFD Annat beslut 9.11.2017, Diarienummer 2390/1/16

Vasa FD 29.09.2010, Diarienummer 02015/09/5205

HFD 30.12.2005, Liggare 3664, Diarienummer 2142/1/04

Vasa FD 25.06.2020, Diarienummer 00922/18/5205

Vasa FD 18.04.2018, Diarienummer 01192/16/5205

HFD 23.3.2016, Liggare 1011, Diarienummer 1587/1/15

VARELY/74/07.02/2013, utlåtande

Litteratur

Ekroos, A. & Majamaa, V.: Maankäyttö- ja rakennuslaki. 4:e upplagan. Edita. Helsingfors 2018.

Hollo, E.: Vesioikeus. Edita. Helsingfors 2021.

Hulevesiopas. Kommunförbundet. 2012. Tillgänglig på adressen: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2012/1481-hulevesiopas> Läst 29.9.2021.

Järvenpää, L. & Savolainen, M. (red.), Maankuivatuksen ja kastelun suunnittelu, 2:a upplagan, Miljöförvaltningens anvisningar 4/2015, Finlands miljöcentral. <http://hdl.handle.net/10138/156521> Läst 3.10.2021.

Järvenpää, L., Savolainen, M.: Maankuivatuksen ja kastelun suunnittelu. 2:a uppdaterade upplagan. Finlands miljöcentral. 2015.

Keränen, M.: Opas kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille vesilain mukaisten ojitusasoiden ratkaisemiseen. NTM-centralen i Södra Österbotten. 2016. Tillgänglig på adressen: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/120873/OPAS%203%202016.pdf?sequence=8&isAllowed=y> Läst 29.9.2021.

Majuri, H.: YLEISIÄ NÄKÖKOHTIA JA SÄÄDÖKSIÄ OJITUKSISTA, Edilex 2012/15 Artikel, version 2.0 Publicerad 30.3.2012, tillgänglig på adressen: www.edilex.fi/lakikirjasto/8731 Läst 29.9.2021.

Mäenpää, O.: Hallinto-oikeus. 2:a förnyade upplagan. Alma Talent. Helsingfors 2018.

Vihervuori, P.: Vesistön järjestelyn ja ojituksen oikeuskysymykset. Lakimiesliiton Kustannus. Helsingfors 1987.

Förkortningar

RP	Regeringsproposition
VL	Vattenlag
GVL	Gamla vattenlagen
MBL	Markanvändnings- och bygglag
FD	Förvaltningsdomstol
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
RFV	Regionförvaltningsverk
VARELY	NTM-centralen i Egentliga Finland
MSL	Miljöskyddslag
FL	Förvaltningslag

Bildförteckning

Bild 1. Illustrerad reflektionsuppgift om tillämpning av VL 5:9 och MRL 161 a §.9

Bild 2. Definitionerna av vattendrag, bäck, rännil, utfallsdike och dike.31

GUIDE 4 | 2022

RÄTTSFALL OM DIKNING

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra österbotten

ISBN 978-952-398-030-3 (PDF)

ISSN-L 2242-2927

ISSN 2242-2935 (webbpublikation)

URN:ISBN:978-952-398-030-3

www.doria.fi/ely-keskus | ntm-centralen.fi

